

Puolustusministeriö
Försvarsministeriet
Ministry of Defence

Hallituksen esitys laiksi puolustustarvikkeiden
viennistä, siirrosta, kauttakuljetuksesta ja välityksestä

LAUSUNTOYHTEENVETO

Sisältö

1. Johdanto	3
2. Lausunnonantajat	4
3. Yleisiä huomioita	4
4. Ei huomautettavaa/ lausuttavaa	14
5. Lausuntopyyntöön eivät vastanneet	14
6. Pykäläkohtaiset huomiot	15

1. Johdanto

Voimassa oleva laki puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta (242/1990), jäljempänä maastavientilaki, säädettiin vuonna 1991, jolloin laki sotatarvikkeiden maasta viennistä (318/1938) uudistettiin kokonaisuudessaan. Puolustustarvikeviennit saatettiin Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan mukaisiksi ja uudistuksella tuettiin puolustusteollisuuden viennistä riippuvia kehittämisedellytyksiä.

Maastavientilakiin tehtiin kansainvälisen kehityksen edellyttämiä muutoksia vuosina 1994 ja 2002. Vuonna 1994 laki ja sen nojalla annetut säädökset saatettiin vastaamaan Suomea velvoittavia kansainvälisiä vientivalvontajärjestelyjä ja yhdenvertaisiksi muiden länsieurooppalaisten maiden vastaavien käytäntöjen kanssa. Vuonna 2002 puolustustarvikkeiden välitys saatettiin valvonnan piiriin Yhdistyneiden Kansakuntien sekä Etyjin päätösten mukaisesti.

Kesäkuussa 2009 astui voimaan Euroopan unionin direktiivi Euroopan unionin sisäisistä puolustustarvikesiirroista (2009/43/EY). Direktiivin tavoitteena on yksinkertaistaa ja yhdenmukaistaa puolustusmateriaalisiirtoja Euroopan unionin sisällä. Direktiivi on ensimmäinen yhteisötason johdettu lainsäädäntöaloite puolustuksen alalla. Se on osa niin sanottua puolustusalan pakettia, johon sisältyvät tiedonanto puolustusteollisuudesta ja kaksi säädösaloitetta, joista toinen käsittelee puolustukseen liittyvien tuotteiden julkisia hankintoja ja toinen yhteisön sisäisiä puolustusmateriaalisiirtoja.

Puolustusministeriö asetti maaliskuussa 2009 poikkihallinnollisen työryhmän tekemään ehdotuksen puolustustarvikkeiden maastaviennistä, kauttakuljetuksesta ja välityksestä säädetyin lain muuttamiseksi. Ehdotuksella saatettaisiin voimaan edellä mainittu Euroopan unionin sisäisiä siirtoja koskeva direktiivi. Vientivalvontaa koskeva säännöstö on useiden osauudistusten jälkeen muodostunut monimutkaiseksi lain ja alemman asteisten säädösten kokonaisuudeksi. Ehdotuksella tarkistettaisiin myös lain rakenne sekä saatettaisiin lain, asetusten ja päätösten kokonaisuus vastaamaan perustuslain vaatimuksia.

Työryhmän tehtäväksi asetettiin myös tarkastella vaativatko puolustustarvikkeiden ja puolustusteknologian vientiä koskeva Euroopan unionin yhteinen kanta sekä joukkotuloaseiden leviämisen estämistä koskeva YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1540 muutoksia vientivalvontaa koskevaan lainsäädäntöön. Lisäksi työryhmän oli tarkasteltava puolustustarvikkeiden maahantuonnin luvanalaisuutta, yritystoiminnan (ml. puolustustarvikkeiden hallussapidon) valvontaa ja rajapintoja kaksikäyttötuotteiden valvonnan kanssa.

Puolustusministeriö pyysi luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi puolustustarvikkeiden viennistä, siirrosta, välityksestä ja kauttakuljetuksesta lausuntoa 24.6.2010 päivättyllä kirjeellä (FI.PLM.2010-2742). Lausunnoissa pyydettiin arvioimaan ehdotuksen tavoitteita ja ehdotukseen sisältyvää vaikutusten arviointia oman toimialan näkökulmasta. Lisäksi oikeusministeriötä, sisäasiainministeriötä, ulkoasiainministeriötä ja suojelupoliisia pyydettiin kiinnittämään huomiota muuttamiin erityiskysymyksiin.

Lausunto pyydettiin toimittamaan puolustusministeriöön viimeistään perjantaina 20.8.2010.

2. Lausunnonantajat

Lausunnon antoivat / lausuntopyyntöön vastasivat:

1. oikeusministeriö
2. ulkoasiainministeriö
3. sisäasiainministeriö
4. työ- ja elinkeinoministeriö
5. valtioneuvoston kanslia
6. valtiovarainministeriö
7. opetus- ja kulttuuriministeriö
8. sosiaali- ja terveysministeriö
9. ympäristöministeriö
10. puolustusministeriö, puolustuspoliittinen osasto
11. puolustusministeriö, hallintopoliittinen osasto
12. Pääesikunta
13. Tullihallitus
14. Suojelupoliisi
15. Poliisihallitus (sisäasiainministeriön lausunnon liitteenä)
16. Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry
17. Elinkeinoelämän keskusliitto
18. Patria Oyj
19. Sako Oy
20. Finnair Oyj
21. Asealan elinkeinonharjoittajat ry
22. Asekauppiain liitto ry
23. Amnesty International
24. Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto, KATU
25. Suomen Rauhanliitto
26. Sadankomitea

3. Yleisiä huomioita

Oikeusministeriö: Puolustustarvikkeiden vientiin, siirtoon ja välitykseen tarvitaan lakiehdotuksen mukaan lupa. Lupaedellytyksistä ehdotetaan säädettävän lain 3 luvussa. Ehdotetulla sääntelyllä on liittyviä perustuslaissa turvattuihin omaisuuden suojaan ja elinkeinovapauteen. Sääntelykohde on toisaalta erityislaatuinen. Voitaneen katsoa, että sääntelyn taustalla vaikuttavat sellaiset tärkeät ja vahvat yhteiskunnalliset intressit, jotka huomioon ottaen esimerkiksi luvanvaraisuus on perusteltu. Laissa säädettävien perusoikeusrajoitusten on kuitenkin oltava täsmällisiä ja tarkkarajaisia ja rajoitusten olennaisen sisällön, kuten rajoittamisen laadun ja edellytysten tulee ilmetä laista (ks. esim. PeVL 35/1997 vp).

Lailla säätämisen vaatimuksen kannalta ongelmallisia ovat 10 §:n 3 momentin ja 11 §:n 2 momentin asetuksenantovaltuudet. Ehdotetun 10 §:n 3 momentin nojalla voidaan antaa ainoastaan pykälän 1 ja 2 momenttia täsmentäviä säännöksiä. Siirtoluvan myöntämisedellytyksistä tulisi puolestaan ottaa lakiin perussäännökset, joita tarkempia säännöksiä 11 §:n 2 momentin nojalla voitaisiin antaa.

Ehdotettu lupasääntely vaikuttaa vielä osin viimeistelemättömältä. Esimerkiksi 11 §:stä saa sen käsityksen, että yleinen siirtolupa julkaistaan aina. Kuitenkin 12 §:ssä säädetään luvan julkaisemisedellytyksistä. Epäselväksi jääkin, onko 12 §:ssä kyse vain julkaisemisedellytyksistä vai lisäedellytyksistä luvan myöntämiseksi. Ehdotetun 13 § otsikossa puhutaan puolestaan siirtoluvan käytöstä, vaikka säännöstekstin mukaan kyse on luvan myöntämisestä. Lisäksi 13 §:n 3 kohdassa on viittaus koontisiirtoluvan myöntämisehtoihin, joista ei laissa kuitenkaan näy säätävän. Sääntelyä tulisi täydentää ja selventää näiltä osin.

Puolustustarvikemääritystä koskevassa 19 §:ssä ja ennakkolausuntoa koskevassa 20 §:ssä ehdotetaan, että puolustusministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin noudatettavasta menettelystä. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, ettei asetuksella voida perustuslain 21 §:n 2 momentin ja 80 §:n 1 momentin takia antaa säännöksiä yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteista menettelyssä (ks. esim. PeVL 70/2002 vp). Tämä rajaa oleellisesti ehdotettujen valtuuksien asiallista merkitystä.

Lakiehdotuksessa käytetään käsitettä luvan käyttäjä. Sääntelystä ei kuitenkaan käy ilmi, tarkoittaanko käyttäjällä luvanhaltijaa. Sääntelyä tulisi täsmentää tältä osin.

Oikeusministeriöltä on pyydetty kannanottoa siihen, onko hallituksen esityksessä tarpeellista ehdottaa asian saattamista perustuslakivaliokunnan käsittelyyn. Oikeusministeriö ei pidä tällaista mainintaa välttämättömänä, kunhan esitykseen sisällytetään asianmukaiset säätämisyjärjestelyperustelut, joissa esitystä arvioidaan elinkeinovapauden ja lailla säätämisen vaatimusten kannalta.

Ulkoasiainministeriö: Ulkoasiainministeriö katsoo, että ulko- ja turvallisuuspoliittisten näkökohtien huomioon ottaminen puolustustarvikkeiden vientiluvista päätettäessä on otettu lakiluonnoksessa riittävällä tavalla huomioon.

Poliisihallitus: Puheena oleva esitys noudattaa neuvoston direktiiviä Euroopan unionin sisäisistä puolustustarvikesiirroista. Tästä johtuen esityksessä olevat puolustustarvikkeiden vienti-, kauttakuljetus- ja siirtosäännökset vastaavat pitkälti ampuma-aselain vastaavia säännöksiä.

Poliisihallituksen kannalta tavoite viranomaisten välisen toimivallan selkeyttämisestä ampuma-aseiden ja ampumatarvikkeiden valvonnassa on tällä hetkellä ajankohtainen. Työryhmän esittämillä toimenpiteillä ei Poliisihallituksen käsityksen mukaan tarpeeksi selkeytetä puolustusministeriön ja Poliisihallituksen toimivallan jakoa. Ainoa keino patruunoita koskevan rajanveto-ongelman ratkaisemiseksi on laatia edelleen luettelo sotilas- ja siviilikäyttöön tarkoitetuista patruunoista. Tarkkuuskivääreistä tulisi laatia myös luettelo, josta selviäisivät yksinomaan sotilaskäyttöön tarkoitettut aseet.

Lisäksi tulee ottaa huomioon, että puolustustarvikkeiden maastavientiin liittyy monenlaisia poliittisiä näkökohtia, joiden arviointia varten puolustustarvikelainsäädännössä on jo olemassa järjestelmä, jota poliisihallinnon alaan kuuluvassa lainsäädännössä ei ole.

Poliisihallitus kannattaa työryhmän esitystä puolustusministeriön ja sisäasiainministeriön asettamasta työryhmästä, jonka tehtävänä olisi ampuma-aseiden ja ampumatarvikkeiden maahantuonnin valvonnan kehittäminen.

Poliisihallituksella saattaa olla puolustustarvikkeiden vientiin, siirtoon, välitykseen ja kauttakuljetukseen lupaa hakevista ase-elinkeinonharjoittajista oleellista ja lupaharkintaan vaikuttavaa tietoa, jonka välittyminen lupaviranomaiselle olisi välttämätöntä ja tarpeellista. Tämän vuoksi olisi vielä tarpeen harkita menettelytavat ehdotuksen 21 §:n mukaisen luotettavuustodistuksen osalta. Kuiten-

kin tulee ottaa huomioon, että ampuma-aselain 113 §:n mukaan ampuma-asetta, aseosa, patruunoita ja erityisen vaarallisia ammuksia koskeva lupahakemus, päätös ja tiedostot ovat salassa pidettäviä.

Ehdotettu laki tulee jonkin verran lisäämään Poliisihallituksen työtä ehdotetun puolustustarvikemäärityksen myötä. Poliisihallituksen lupahallintoyksikön asehallinnolle kuuluu kaupallisten vienti-, tuonti-, siirto- ja ennakkosuostumushakemusten käsittely eivätkä nämä uudet tehtävät tule edellyttämään resurssien lisäämistä.

Sisäasiainministeriö: Sisäasiainministeriön poliisiosaston käsityksen mukaan puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annettuun lakiin (242/1990) perustuva rajausta puolustustarvikkeisiin ja siviilikäyttöön tarkoitettuihin ampuma-aseisiin on muotoilultaan sellainen, että lainsäädännön tulkinta on muodostunut ongelmalliseksi. Tämän vuoksi sisäasiainministeriön poliisiosasto pitää hyvänä, että työryhmä on pyrkinyt selkeyttämään rajausta.

Ampuma-aseiden, aseosaosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten kaupan harjoittaminen on ampuma-aselain mukaan luvanvaraista aseelinkeinoja. Toimintaa valvovat poliisilaitokset sekä Poliisihallitus lupaviranomaisena. Poliisihallituksella on siten päätösharkintaan vaikuttavaa tietoa sellaisista puolustustarvikkeiden siirtoon ja vientiin lupia hakevista ja luvan saaneista sekä luotettavuustodistusta hakevista ja sen saaneista toimijoista, joiden toiminta kuuluu ampuma-aselain soveltamisalaan. Koska ampuma-aselain 113 §:n mukaan nämä tiedot ovat salassa pidettäviä, esittää sisäasiainministeriön poliisiosasto harkittavaksi tulisiko ehdotettavaan lakiin lisätä säännös, jonka perusteella puolustusministeriöllä olisi oikeus saada poliisilta edellä mainittuja toimijoita koskevia lupa- ja valvontatietoja salassapitovelvollisuuden estämättä.

Sisäasiainministeriö yhtyy luonnoksessa ilmaistuun näkemykseen, että muiden kuin ampuma-aselain soveltamisalaan kuuluvien puolustustarvikkeiden maahantuontia ja hallussapitoa koskevan lainsäädännön täydentämis- ja uudistamistarve tulisi selvittää. Lainsäädäntö on tältä osin hajanaista ja puutteellista. Työryhmän aloittamaa työtä tulisi tältä osin jatkaa ja koordinoita vetovastuu asianomaisten ministeriöiden välillä. Lainsäädäntöä tulisi uudistaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Toinen peruste on, että ongelmaksi on joissain tapauksissa muodostunut se, että ulkomainen vientiluvan antava viranomainen asettaa vientiluvan saamisen edellytykseksi tuontiluvan esittämisen tilanteessa, jossa suomalainen tuojaa ei voi sitä saada. Tuontiluvan esittäminen lienee jatkossa yhä useammin vientiluvan saamisen edellytys.

Sisäasiainministeriön poliisiosasto yhtyy Poliisihallituksen esittämään näkemykseen siitä, että se pystyy hoitamaan nykyresurssein sille ehdotetut vähäiset lisätehtävät. Suojelupoliisi on omassa lausunnossaan esittänyt, että ehdotuksen 24 §:ssä tarkoitettujen luotettavuustodistusten antamisen edellytyksenä olevien, Suojelupoliisin tekemien yhteisöturvallisuusselvitysten tekemiseen tarvittaisiin noin yhden henkilötyövuoden lisäresurssi. Sisäasiainministeriön poliisiosasto katsoo, että resurssitarpeet tulee arvioida poliisihallinnossa sisäisesti. Poliisin suoritteiden maksullisuudesta annettua sisäasiainministeriön asetusta on tarvittaessa uudistettava siten, että selvitysten tekeminen tapahtuu kustannuksia vastaavasti.

Työ- ja elinkeinoministeriö: Työ- ja elinkeinoministeriä pitää kannatettavana esityksessä mainittuja myönteisiä vaikutuksia sisämarkkinoiden toimivuuteen, hallinnollisen taakan vähenemiseen ja huoltovarmuuden parantumiseen. Puolustustarvikealan kotimaisen elinkeinon toimintaedellytysten turvaaminen ja paraneminen on kannatettavaa.

Valtiovarainministeriö: Valtiovarainministeriön mielestä ehdotettu laki on tarpeellinen ja kannatettava.

Puolustusministeriö, puolustuspoliittinen osasto: Maastavientilain uudistaminen ehdotetulla tavalla lainsäädännön kokonaisuudistuksen muodossa saavuttaa hyvin asetetun tavoitteen sääntelyn selkeyttämisestä sekä sen ymmärrettävyyden ja johdonmukaisuuden parantamisesta.

Hallituksen esitysluonnoksen kohdassa ”2.2. Vientivalvontaa koskevat kansainväliset sopimukset ja määräykset” mainitaan sekä biologisia että kemiallisia aseita koskevat sopimusregiimit ja niitä koskeva lainsäädäntö. Puolustuspoliittinen osasto esittää harkittavaksi ydinsulkusopimuksen sekä siihen liittyvän lainsäädännön mainitsemista tässä kohdassa. Myös PSI-aloitteen (Proliferation Security Initiative) lisäämistä ko. asiakohtaan Suomea sitovana (ei oikeudellisesti), joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseen tähtäävänä kansainvälisenä yhteistyöjärjestelynä tulisi harkita.

Kohdassa 2.3. todetaan, että vaikka biologisten ja kemiallisten aineiden osalta kansalliset keinot ovat lainsäädännössä olemassa, tulisi viranomaisten käytäntöjä ja toimintatapamalleja lainsäädännön soveltamisessa ja toimeenpanossa tehostaa.

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että myös puolustustarvikkeiden tuonti tulisi saattaa valvonnanalaiseksi, ja että maahantuonin valvontaa koskevaa työtä tulisi jatkaa mahdollisimman pian. Puolustuspoliittinen osasto tukee tätä esitystä aloittaa poikkihallinnollinen tuontisääntelytyö mahdollisimman nopealla aikataululla.

Puolustusministeriö, hallintopoliittinen osasto: Kokonaisuutta tarkastellen ehdotuksen tavoitteet ovat elinkeinoelämämme ja erityisesti puolustusteollisuuden kannalta vuorovaikutusta helpottavia ja yritystoimintaa kannustavia. Luotettavuustodistus toimii hyvänä lisänä kansainvälisistä tietoturvalisuusvelvoitteista poikineelle yritysturvallisuussertifiointimenettelylle ja on osaltaan omiaan helpottamaan suomalaisyritysten osallistumista eurooppalaisille markkinoille. Tällä on katsottava olevan myös kansantaloudellisesti positiivisia vaikutuksia.

Euroopan komissio (WG on certification) on laatinut suositusluonnoksen koskien luotettavuustodistusten antamista puolustusalan yrityksille yhteisön sisällä tapahtuvia puolustukseen liittyvien tuotteiden siirtoja koskevien ehtojen yksinkertaistamisesta annetun direktiivin 2009/43/EY 9 artiklan mukaisesti. Luonnos on tarkoitettu hyväksyä 17.9.2010 pidettävässä komitean istunnossa (committee transfers defence-related products). Suositusluonnoksessa kehoitetaan jäsenvaltioita panemaan suositus täytäntöön viimeistään 30.6.2011. Suosituksen sisältö otettaneen huomioon HE:tä seuraavassa mahdollisessa asetuksessa. Tätä silmällä pitäen hallintopoliittinen osasto esittää, että HE:n lakitekstin 5. luvun kaikkiin pykäliin sisällytettäisiin puolustusministeriölle asetuksenantovaltuus. Olisi myös suotavaa, että yleisperusteluissa mainitut taloudelliset vaikutukset voitaisiin määritellä esitettyä tarkemmin.

Päaesikunta: Päaesikunnan näkemyksen mukaan laki rakentuisi voimassaolevan maastavientilain peruseriaatteille, eikä lain soveltamisalaa tai keskeisiä soveltamisperiaatteita muutettaisi olennaisesti.

Suojelupoliisi: Puolustusministeriön arviot käsillä olevan lain mukaisen luotettavuustodistuksen tarvitsevista suomalaisista yhteisöistä ovat vaihdelleet kymmenestä 15:een. Voidaan arvioida, että näistä muutamalla olisi jo kansainvälisistä tietoturvalisuusvelvoitteista annetun lain mukainen yhteisöturvallisuustodistus. Näin ollen esitettyjen säädösten mukaisen tehtävän toteuttaminen vaatii Suojelupoliisille ensi vaiheessa yhden lisähenkilötyövuoden suuruisen lisäresurssin. Ehdotettujen

säädösten myötä Suojelupoliisin tehtävät laajenisivat, eikä kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain mukaisesti tehtäviin varattuja resursseja voida kiinnittää nyt käsillä olevan esityksen mukaisesti tehtäviin.

Edellä todetun perusteella esitysluonnoksen kohdassa 4.1 (Taloudelliset vaikutukset) tulisi todeta seuraavasti: Tehtävän hoitaminen vaatisi Suojelupoliisin yhteisöturvallisuustoimintaan yhden lisähenkilötyövuoden suuruisen lisäresurssin.

Esityksen taloudellisissa vaikutuksissa suojelupoliisin resurssitarpeista esitettyä tulee jatkovalmistelussa täsmentää. Samalla tulisi selvittää lausunnolla olevan esitysluonnoksen suhde eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen laeiksi tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain sekä viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 53/2010). Viimeksi mainitun esityksen taloudellisissa vaikutuksissa käsitellään yhteisöturvallisuusselvitysten vaikutusta suojelupoliisin resursseihin.

Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry: Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry (PIA) pitää otsikon lakiuudistusta tervetulleena ja lakiesitystä pääosin kannatettavana. Lakiuudistuksen taustalla olevan direktiivin 2009/43/EY tavoitteet yksinkertaistaa ja yhdenmukaistaa puolustusmateriaalisiirtoja Euroopan Unionin sisällä ovat kannatettavia. Lupamenettelyiden yksinkertaistaminen ja harmonisointi parantavat eurooppalaisen (ja suomalaisen) puolustusmateriaaliteollisuuden toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä.

PIA kannattaa lakiesitystä laatineen työryhmän lähtökohtaa uudistaa puolustustarvikkeiden maastavientiä, välitystä ja kauttakuljetusta säätelevä lainsäädäntö kokonaisuudessaan. Tällä hetkellä säädösten määrä on liian monta, joten on hyvä, että kokonaisuus kerätään samaan lakiin. Lainsäädännön rakenteen uudistaminen parantaa myös yksittäisen hakijan oikeusturvaa. Toivottavaa olisi ollut saada puolustustarvikkeiden tuontisäädökset samaan lakiin, mutta ymmärrämme kysymyksen laajuuden ja työryhmän aikataulupaineet.

PIA toivoo, että puolustusministeriö yhteistyössä PIA:n kanssa järjestäisi kevään 2011 aikana uuden lainsäädäntöön ja toimintatapoihin liittyvää koulutusta PIA:n jäsenyrityksille. Koulutuksessa tulisi käsitellä ainakin puolustustarvikkeiden tuoteluokat ja käytännön prosessit.

Lakiesitykseen sisältyy useita säännöksiä asetuksenantovaltuutuksista. PIA pitää tärkeänä, että asetusten laadinnan aikana ylläpidetään kiinteää vuoropuhelua suomalaisen puolustus- ja turvallisuusteollisuuden kanssa. Teollisuudella on käytännön näkemys laadittaviin toimintatapamalleihin ja niiden toimivuuteen.

Lakiehdotuksessa käytetään yleisesti termiä ”vastaanottaja”. ”Vastaanottajan” ja ”loppukäyttäjän” määritelmät ja erot jäävät hieman epäselviksi, joten asiaan toivotaan hieman selkeyttä.

Elinkeinoelämän keskusliitto: EK pitää tärkeänä, että nyt lausunnon kohteena olevan lain säännöksillä tuetaan puolustusalan markkinoiden avaamista laajemmin kilpailulle Euroopan unionin sisällä. Lakia laadittaessa on vältettävä asettamista velvoitteita, joilla heikennettäisiin suomalaisten yritysten pääsyä Euroopan puolustustarvikemarkkinoille. Menettelyiden yksinkertaistaminen ja säännösten harmonisointi jäsenvaltioiden kesken ovat omiaan parantamaan niin eurooppalaisen kuin suomalaisen puolustustarviketeollisuuden kilpailukykyä. Yrityksille lain säännöksistä aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan onkin tärkeää kiinnittää huomiota.

EK katsoo, että lakia laadittaessa tulee muutenkin kiinnittää huomiota samaan aikaan valmisteilla olevaan, edellä mainitun direktiivin 2009/81/EY implementointityöhön, niin että käytetyt termit ja käsitteet ovat yhteneväiset. Esimerkiksi puolustustarvikkeen määritelmä on järkevää kytkeä ehdotetulla tavalla Euroopan unionin yhteiseen puolustustarvikeluetteloon, johon tulevassa puolustusalan hankintoja koskevassa kansallisessa laissa tultaneen viittaamaan.

Selvää on, että lailla ei tule tarpeettomasti asettaa yksityisiä ja julkisia toimijoita eri asemaan. Kilpailuneutraaliteettikysymykset on huomioitava muun muassa pohdittaessa 2 §:n soveltamisalan rajoituksia, joissa eräät julkisen sektorin toimijoiden toimenpiteet ehdotetaan tietyissä tilanteissa jätettäväksi lain soveltamisalan ulkopuolelle.

EK yhtyy luonnoksen kohdan 4.3 yritysvaikutusten arvioinnissa esitettyyn arvioon siitä, että tyypillisesti alihankkijoina suuremmille yrityksille toimivat suomalaiset yritykset tulevat luultavasti hyötymään Euroopan Unionin alueen yhtenäistyvistä käytännöistä puolustustarvikkeiden siirrosta unionin sisällä. Lakiehdotusta onkin pidettävä tervetulleena.

Patria Oyj: Nyt valmisteltavana olevan lakiuudistuksen tavoite – Euroopan unionin sisäisten puolustustarvikesiirtojen lupakäytännön helpottaminen ja yhtenäistäminen – nähdään positiivisena ja uudistuksen vaikutuksen uskotaan edistävän Euroopan sisäisten puolustustarvikesiirtojen sujuvuutta ja siten helpottavan ja kasvattavan eurooppalaisten yritysten välistä yhteistyötä sekä lisäävän taloudellista tehokkuutta.

Teollisuuden kannalta siirtymävaihe tulee oleman kriittinen ja sen sujuvuuden takaamiseksi toivomme tiivistä yhteistyötä, jotta valmistautuminen uuden lain mukaiseen toimintaan voidaan käynnistää riittävän ajoissa, mm. luotettavuustodistusten tarve yrityksille on ilmeinen heti uuden lain mukaisen toiminnan käynnistyttyä.

Sako Ltd.: Kiitollisena toteamme, että esityksen valmistelutyö on tehty huolellisesti ja asiantuntevasti, asiaan vaikuttavia seikkoja laajalti huomioiden. Yleisesti ottaen uusi laki on tervetullut ja aiottu muutokset vaikuttavat selkeyttävän – jossain tapauksissa ehkä myös helpottavan – lupakäytäntöä viennin, siirron ja välityksen osalta.

Lakiesityksessä Sako Oy kiinnitti huomiota erityisesti tuoteluokitukseen ja jakoon puolustustarvikkeiksi ja toivoisimme niihin tarkennuksia ja/tai yksiselitteisempää määrittelyä uudessa laissa väärinkäsitysten tai tulkinnanvaraisuuden välttämiseksi.

Seikka, johon toivoisimme yleisesti kiinnitettävän erityistä huomiota, on lupakäytäntöjen ja –kriteerien sekä tuoteluokittelun yhdenmukaistaminen Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Erityisesti tuoteluokittelun eroavaisuudet eri jäsenvaltioiden välillä ovat johtaneet siihen, että joidenkin tuotteiden viennille Suomesta on ollut este, kun samaan aikaan toisessa jäsenvaltiossa saman tuotteen vienti on ollut mahdollista.

Puolustustarvikkeiden tuontiin liittyen olemme työryhmän kanssa yhtä mieltä siitä, että se on laaja asiakokonaisuus, josta perusteellisen valmistelun jälkeen tulisi säätää erillinen ohjeistus ja laki.

Finnair Oyj: Lakiluonnos määrittelee varsin selvästi, minkälaisia lupia tarvitaan puolustustarvikkeiden viennin, siirron, välityksen ja kauttakulun osalta. Sen sijaan lakiteksti ei missään muodossa määrittele kenen tulee lupaa hakea ja saada ennen kuljetusta.

Kuljettavan lentoyhtiön tai rahtiyhtiön kannalta asia on erittäin tärkeä yleisesti sekä erityisesti menneisyydessä tapahtuneiden tulkintaerojen tai erimielisyyksien takia.

Lupaa varten tarvittavien tietojen osalta tosin voidaan tehdä sellainen johtopäätös, että vain tavaran tai materiaalin valmistajalla, vastaanottajalla tai käyttäjällä voi olla lupa-anomusta varten tarvittavat tiedot.

Ehdotan, että lakitekstiä sen osalta täsmennetään siten, että määritellään se kenelle luvan hakemisvelvollisuus kuuluu.

Asealan Elinkeinonharjoittajat ry.: Kokonaisuutena esitys on valmisteltu ilmeisen huolellisesti ja myös erinomaisen hyvää asiantuntemusta osoittaen. Esityksessä on kuitenkin muutama kohta sotilaskäyttöön tarkoitettujen aseiden ja patruunoiden määrittelemiseksi, joita on syytä täsmentää tulkinnanvaraisuuksien välttämiseksi ja sen varmistamiseksi, että kriteerit sotilas- ja siviiliaseiden, patruunoiden tai tarvikkeiden välillä olisivat yksiselitteiset ja mahdollisimman yhteneväiset koko EU:n alueella.

Amnesty International: Amnestyn näkökulmasta asevientilakien keskeinen tarkoitus on varmistaa, että aseita ei päädy tahoille, jotka käyttävät niitä ihmisoikeusloukkauksiin. Jos tällainen vaara on todellinen tai sille löytyy merkittävä riski, viennistä tulisi pidättäytyä.

Kun nyt ehdotettua lakiluonnosta lukee tästä näkökulmasta huomaa, että porsaanreikiä voi löytyä sieltä täältä. On selvää, että lain tarkoituksena on helpottaa EU-maiden sisällä tapahtuvaa asekauppaa yksinkertaistamalla lupaprosessit näihin maihin suuntautuvalla viennillä. Mutta jos tähän olettamukseen liittyy ongelma, mitä jos myös EU:n jäsenmaiden puolustusvoimat syyllistyvät ihmisoikeusloukkauksiin tai sotarikoksiin vaikka Afganistanissa tai muualla. Lähtökohta on myös, että muiden maiden lupaviranomaisiin luotetaan liikaa. Amnestynkin tuottamat raportit kertovat, että aseita edelleen päätyy EU-maista konfliktialueille, joissa niillä suoritetaan ihmisoikeusloukkauksia.

Ongelma on itse EU-direktiivissä (2009/43/EY), joka olettaa, että kaikissa jäsenvaltioissa noudatetaan riittävän hyvin EU:n sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden yhteisen kannan (2008/944/YUTP) lupamenettelyn kriteereitä. Direktiivin lähtökohtana on kaupankäynnin helpottaminen EU:n sisällä, ei varovaisuusperiaate.

Puolustusministeriö tuntuu omassa ehdotuksessaan olevan samoilla linjoilla. Nyt ehdotetun lain seurauksena suomalaisten viranomaisten mahdollisuus varmistaa, että Suomessa valmistettuja aseita tai niihin liittyviä komponentteja ei käytetä ihmisoikeusloukkauksiin, varmasti heikkenee. Komponenttutuotannossa (jota koko ajan suurempi osa aseviennistä on) mahdollisuus valvoa aseiden loppukäyttäjää pienenee huomattavasti nykyisestä. Vastuu siirretään toiselle EU-maalle.

Valtioneuvoston päätöksessä puolustustarvikkeiden maastavientiä, kauttakuljetusta ja välitystä koskevista yleisistä suuntaviivoista (1000/2002) todetaan kohdassa 3.2.2, että ”ongelmallisissa lupasioissa perussuhtautumisena on pidättyvyys”. Tämän lakiehdotuksen käytännön seuraukset tulevat tekemään tämän varovaisuusperiaatteen noudattamisen huomattavasti vaikeammaksi.

Suomen ei kuitenkaan tarvitsisi tinkiä varovaisuusperiaatteesta niin paljon kun nyt ehdotetussa laissa tehdään.

Toisena perusteluna uudelle laille on yksinkertaistaa monimutkaiseksi muodostunutta lain ja asetuksen vyyhtiä ja tuoda vientiprosessien keskeiset osat yhden katon alle. Vaikka ny esillä olevassa

luonnoksessa tuodaan selkeämmin kuin aiemmin esille luvan myöntämisen harkinnan taustalla olevia instrumentteja (10 §), itse laissa näiden sisällöstä ei kuitenkaan ole riittävän selkeitä viittauksia. Lisäksi sekä lupaharkinnan perusteista (10 §), siirtolupien ehtojen määrittämisestä (11 §) ja loppukäyttäjän varmistusmenettelyistä (14 §) on tarkoitus säätää erikseen valtioneuvoston tai puolustusministeriön asetuksella. Lain substantiaaalinen sisältö jää siis edelleen sen ulkopuolelle, mikä ei palvele edellä mainittuja tavoitteita.

Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto, KATU: Lakiluonnoksesta käy ilmi, että useista asioista aiotaan kuitenkin säätää vasta myöhemmin valtioneuvoston ja puolustusministeriön asetuksilla ja näin ollen esitetty tarkoitus jää toteutumatta. Lupatyyppejen kriteerit ja yritysten luotettavuustodistukset ovat keskeinen osa lakiesityksen käytännön vaikutuksia. Kun näistä säädetään erillisillä asetuksilla, on lakiesityksen perusteella mahdoton arvioida lakiuudistuksen todellisia vaikutuksia monien keskeisten asioiden suhteen.

Asevienti voi vaarantaa keskeiset Suomen ulkopoliittikan traditionaaliset kulmakivet. Vaikka onkin hyvä, että Euroopan unioni tehostaa unionin ulkopoliittikkaa muun muassa ulkosuhdehallinnon (EEAS) perustamisen kautta, on Suomen varmistettava, etteivät omat asevientikriteerimme löysty ja salli vientiä kyseenalaisiin, esimerkiksi hauraisiin maihin, joissa hallinto on korruptoitunut, asestoihin käytetään enemmän rahaa kuin terveydenhuoltoon ja koulutukseen yhteensä tai jossain sortetaan ihmisoikeuksia ja naisten oikeuksia. Tästä syystä puolustustarvikekaupan sääntelyä ei voi tarkastella osana EU:n komission kauppapolitiikkaa, vaan osana Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Kuten muun muassa Amnesty International ja Saferworld ovat raporteissaan todenneet, aseita päätyy Euroopan unioninkin alueelta edelleen maihin, joissa niitä käytetään ihmisoikeusloukkauksiin; on myös syytä pohtia, mikä merkitys on oikeusprosesseilla, joita on meneillään EU:nkin alueella joitain asevalmistajien edustajia vastaan.

Lakiuudistuksen keskeisimpänä tavoitteena tulee olla se, ettei aseita tai niiden komponentteja päädy konfliktialueille. Ongelmana on direktiivi 2009/43/EY, joka olettaa, että jäsenvaltiot noudattavat sotilas- ja puolustustarvikkeita koskevaa yhteistä kantaa / (2008/944/YUTP) lupamenettelyn kriteereistä. Suomen tulee varmistaa, että EU-maiden välinen tiedonvaihto on jatkossa entistä tiiviimpää ja avoimempaa, jottei esimerkiksi asekomponentteja päädy maihin, joihin niitä ei tulisi viedä yhteisen kannan kriteerien perusteella.

KATU jakaa Suomen Sadankomitean ja Amnestyn Suomen osaston kanssa huolen siitä, että kauppapoliittiset intressit sivuuttavat EU:n yhteisen kannan kahdeksan kohtaa, jotka painottavat ihmisoikeuksia, alueellisen rauhan ja vakauden tukemista sekä mahdollisimman vähin taloudellisin voimavaroin tehtyjä puolustustarvikehankintoja.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry.: Puolustustarvikevientiä säätelevä lainsäädäntö liittyy mitä suurimmassa määrin myös pienaseiden leviämiseen ja regulointiin, joten järjestöjen kuulemista olisi voinut tehdä laajemminkin.

Rauhanliitto korostaa, että Suomen asevientipolitiikalla - ja siten tällä lailla - on merkitys Suomen YK-politiikalle ja Suomen harjoittamalle EU-politiikalle. Suomen omalla viennillä on ”väliä”, ja myös EU:n puitteissa harjoitetulle yhteiselle asevientipolitiikalle Suomen ratkaisulla on painoarvo.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys suhtautuu varauksellisesti ase- ja sotatarvikevientiin sen globaalia rauhaa, turvallisuutta ja vakautta uhkaavien seurausten takia. Rauhanliitto vastusti aikanaan asevientiin liittyvää suurta linjamuutosta, kun tietyin poikkeuksin kielletty asevienti muutettiin sallituksi. Rauhanliitto painottaa, että mikäli asekauppaa hyväksytään harjoittavan, tulee sen aina olla

tarkassa yhteiskunnan poliittisessa ohjauksessa ja, yleislinjan tulee olla restriktiivinen ja varovaisuusperiaatetta noudattava. Asekauppaa ei tule nähdä osana Suomen tai Euroopan unionin kauppa- tai teollisuuspolitiikkaa, vaan osana Suomen omaa ulko-, turvallisuus-, puolustus- ja ihmisoikeuspolitiikkaa.

Suomen Rauhanliiton mielestä Suomessa olisi pitänyt käydä paljon laaja-alaisemmin keskustelua direktiivistä ennen sen hyväksymistä EU:ssa. Liiton mielestä Suomen aseviennin ja asekaupan, kuten myöskään asehankintapolitiikan ei tulisi kuulua Unionissa yhteisesti päätettäviin asioihin, vaan siihen liittyvän päätöksenteon tulisi kokonaisuudessaan olla suomalaisten päättäjien vastuulla. Eri EU-mailla on yhteisistä aseviennin kriteereistä ja kannasta huolimatta todellisuudessa keskenään hyvin erilaiset periaatteet ja käytänteet.

Pelkona on, että Suomen tähän asti muihin unionin maihin verrattuna restriktiivinen, vastaanottajamaat, vietävät tuotteet ja käyttötarkoitukset tapauskohtaisesti arvioiva asekauppalinja murentuu ja etenkin se, että suomalaista teknologiaa valuu komponenttien ja tuotantolisenssien muodossa muiden EU-maiden kautta sotaa käyviin maihin, konfliktialueille, köyhiin ja ihmisoikeuksia rikkoviin maihin. Suomalaiset eivät haluaisi asevarustelua ja turvattomuutta lisääviä aseita ja aseteknologiaa vietävän ilman, että kukaan kantaa siitä poliittista vastuuta.

Rauhanliitto katsoo hallituksella olevan suora ja pysyvä vastuu asekaupan seurauksista. Ennakointi- ja seurantajärjestelmä on rakennettava uskottavaksi. Liitto viittaa mm. hallituksen ihmisoikeuspoliittiseen selontekoon (VNS 9/2009) ja esimerkiksi siitä annettuun ulkoasiainvaliokunnan lausuntoon 1/2010.

EU:n laajassa ns. kolmasmaasopimusverkostossa Suomi haluaa vahvistaa ihmisoikeuskehityksen seurantamekanismeja ja konsultaatioprosesseja. Tämänkin pitäisi puoltaa asevientilupien epäämistä, jos Suomessa valmistettu ase tai sen komponentti on esimerkiksi vaarassa joutua unionin ulkopuolelle. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti jos päätöksenteon pohjaksi ei ole riittävästi tietoa, tulisi valita eettisesti kestävin ratkaisu todennäköisin perustein ja estää asevientä.

Yksi ase-alan ongelma on, että siviilikäyttöön tarkoitettuja aseita käytetään myös konflikteissa sotilasaseiden tavoin. Samalla tavoin kuin sotilaiden ja muiden sotilaallisten toimijoiden erottaminen toisistaan on nykykonflikteissa vaikeaa, on myös aseiden ja asekomponenttien erottaminen vaikeaa sen perusteella tuleeko se aidosti siviilikäyttöön kuten harrastukseen vai, onko olemassa riski, että tuote joutuu lopulta konfliktialueille tai väkivalta-käyttöön.

Ampuma-aseiden viennin suhteen lupaviranomainen on Poliisihallitus eikä puolustusministeriö. Aseviennin käytänteet riippuvat paljon vielä siitä viedäänkö siviili- vai puolustustarvikeluvilla. Lakiesityksessä siirretään ilmeisesti vielä enemmän tuotteita pois Valtioneuvoston päätettävistä olevista puolustustarvikkeiden tuotekategorioista, alemmalle tasolle ja poliisihallinnon puolelle, mitä Rauhanliitto pitää käytännön työn kannalta ymmärrettävänä, mutta poliittisen vastuunkantamisen näkökulmasta ongelmallisena.

Lakiluonnoksen perusteella uudistuksen lopullisia seurauksia asekaupan käytäntöihin on vaikea arvioida kokonaisuudessaan, kun muun muassa lupaharkinnan perusteista, siirtolupien ehtojen määrittämisestä ja loppukäyttäjän varmistusmenettelystä on tarkoitus säätää erikseen asetuksilla, joiden sisällöistä emme vielä tiedä. Liitto esittää, että näin tärkeistä seikoista säädetään eduskunnan käsittelyyn annettavalla lailla.

Lakiluonnoksessa siirretään valtioneuvoston toimivalta puolustustarvikkeiden kaupassa (siirrot) vastuuta ja valvontaa, erityisesti komponenttien osalta toisiin EU-maihin, joilla on Suomea höllemät periaatteet asekaupan poliittisen arvioinnin suhteen.

Suomen ulkopoliitikassa keskeisellä sijalla on rauhanvälittäminen, konfliktien ennaltaehkäiseminen, alueellisen rauhan ja vakauden tukeminen, kehitysyhteistyö sekä erityisesti ihmisoikeuksien edistäminen. EU-direktiivi ja tämän puolustustarvikealan uudistuksen tarkoitus on puhtaasti harmonisoida EU-maiden ase- ja sotatarvikevientiä niin lupaprosessin kuin asevientipoliittikankin suhteen. Uudistus merkitsee selkeää riskiä, että Suomi alentaa omien kriteereidensä soveltamista kohti EU:n keskitasoa. Voi kysyä, miten käy loppukäyttäjien valvonnan? Ja miten kansalliset päätöksentekijät pystyvät jatkossa varmistumaan siitä, etteivät suomalaista alkuperää olevat aseosat joudu aseisiin, joita käytetään konfliktialueilla?

Jatkossa on pelättävissä, että turvallisuus- ja ihmisoikeuspoliittisesti arkaluontoisen asekaupan ohjausmekanismeja siirtyisi yhä kasvavassa määrin suurten asevalmistajien ja toisaalta eri maiden puolustusvoimien ja unionin varusteluviraston (puolustustarvikevirasto) tiiviiseen vuorovaikutukseen. Tämän ohessa on riski, että uusien aseiden kehityspoliittikka, tuotteiden valmistus, tuki- ja huoltopalvelut sekä tuotteiden kaupallistamisprosessi irtoaisivat unioninkin poliittisesta valvonnasta.

Vaikka byrokratian keventäminen ja yritysten viennin helpottaminen voivatkin olla hyviä asioita, katsoo Rauhanliitto esitystä, ei teknologisesti-taloudellisena sisämarkkina- ja kilpailuasiana – vaan ensisijassa ulko- ja turvallisuuspoliittisena sekä ihmisoikeuspoliittisena kysymyksenä. Liitto haluaa myös muistuttaa, että EU:n puolustustarvikkeiden vielä pidemmälle viety yhtenäistäminen johtaa käytännössä materiaaliseen riippuvuuteen. Jatkossa strategisesti Suomelle tärkeät teknologiset asejärjestelmät tulevat yhä enemmän olemaan huoltovarmuutensa osalta riippuvaisia EU:sta ja EU jäsenmaiden enemmistön kautta sotilasliitto Natosta.

Rauhanliitto esittää lisättäväksi lakiin raportoinnista. Rauhanliitto esittää raportoinnin kehittämistä niin, että raportista käy ilmi viedyt tuotteet määrineen, kaupan osapuolet ja kauttakulkumaat sekä lopullinen määränpää, jota myös käytettäisiin tilastollisena perustana.

Suomen Sadankomitea ry: Sadankomitean mielestä asevienti konfliktialueille ja ihmisoikeuksia rikkoville hallituksille rikkoo Suomen ulkopoliittikan keskeisiä tavoitteita. Aseviennin tukemiseen tulisi suhtautua pidättyvästi ja aseviennin on oltava tarkkaan säänneltyä ja läpinäkyvää.

Lain uudistamisessa merkittävää on, että nykyisin säädöksinä tai sitä alemmistasoisina tehty puolustustarvikevientiä säädellään jatkossa lakitasoisena. Nyt useista seikoista ollaan kuitenkin säätämässä vasta myöhemmin valtioneuvoston ja puolustusministeriön asetuksilla, jolloin lain esitetty tarkoitus jää toteutumatta. Erityisesti lupatyyppien kriteerit ja yritysten luotettavuustodistukset ovat keskeinen osa lakiesityksen käytännön vaikutuksia ja koska ne nyt jäävät asetustasolle, ei tässä voida lainkaan arvioida lakiesityksen todellisia vaikutuksia.

Lakiuudistuksen tarkoituksena on saattaa voimaan Suomessa EU:n direktiivi sisäisistä puolustustarvikesiirroista. Tarkoituksena on harmonisoida EU-maiden puolustustarvikevientiä niin lupaprosessin kuin asevientipoliittikankin suhteen ja luoda EU:n sisämarkkinat puolustustarvikkeille. On kuitenkin kysyttävä siirretäänkö puolustustarvikekauppa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaisuudesta EU:n komission kauppapolitiikaksi? Lisäksi on varmistettava, ettei lain seurauksena Suomi alenna vientikriteerejään kohti EU:n keskitasoa ja salli asekauppaa kyseenalaisiin maihin.

Sadankomitean mielestä asevientilainsäädännön keskeisimmän tavoitteen tulee olla aseiden kulkeutumisen estäminen konfliktialueille. Kehitysmaissa sodat käydään yleensä länsimaisin asein ja myös Suomesta on kulkeutunut aseita kaukaisiin konflikteihin. Lakiuudistuksen suurin ongelma on, että uudistuksen myötä tämä riski ei vähene, vaan on vaarassa kasvaa. Jälleenmyyntiriskiä arvioidaan muun muassa ostajan ja ostomaan perusteella. On tärkeää varmistaa, että EU-maiden välinen tiedonvaihto on jatkossa entistä tiiviimpää.

Osa direktiiviä ovat EU:n aseviennin käytännesäännöt, joista tuli EU:n yhteisen kannan myötä juridisesti sitovia vuonna 2008. Monet EU-maat ovat toistuvasti rikkoneet käytännesääntöjen ihmisoikeuksiin ja konfliktien ennaltaehkäisyyn liittyviä sääntöjä. Myös Suomi on viime vuosina vienyt aseita useisiin sotaan käyviin ja naisia syrjiviin maihin, kuten Yhdysvaltoihin, Israeliin, Saudi-Arabiaan, Turkkiin ja Etiopiaan.

Huolenamme on, että direktiivillä ja tällä lailla sivuutetaan EU:n yhteisen kannan kahdeksan kohtaa, jotka painottavat ihmisoikeuksia, alueellisen rauhan ja vakauden tukemista sekä mahdollisimman vähän taloudellisin voimavaroin tehtyjä puolustustarvikehankintoja.

4. Ei huomautettavaa/ lausuttavaa

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole lausuttavaa hallituksen esitysluonnoksesta, joka koskee puolustustarvikkeiden vientiä, siirtoa, välitystä ja kauttakuljetusta.

Valtioneuvoston kanslialla ei ole toimialaltaan lausuttavaa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi puolustustarvikkeiden viennistä, siirrosta, välityksestä ja kauttakuljetuksesta.

Ympäristöministeriö ilmoittaa, että sillä ei ole huomautettavaa luonnoksesta hallituksen esitykseksi puolustustarvikkeiden viennistä, siirrosta, välityksestä ja kauttakuljetuksesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, ettei asia koske ministeriön toimialaa eikä ministeriöllä ole asiassa lausuttavaa.

5. Lausuntopyyntöön eivät vastanneet

1. liikenne- ja viestintäministeriö
2. maa- ja metsätalousministeriö
3. Nammo Lapua Oy
4. Suomen Aseseppien yhdistys ry

6. Pykäläkohtaiset huomiot

1 § *Lain soveltamisala*

Tässä laissa säädetään puolustustarvikkeiden viennin, siirron, välityksen ja kauttakuljetuksen valvonnasta ja valvontamenettelystä.

Amnesty International

Lain soveltamisalasta on poistettu ns. lisenssivalmistukseen liittyvät pykälät. Vaikka näistä löytyykin yksityiskohtaisempaa tekstiä EU:n sotilasteknologiaan ja puolustustarvikkeiden vientisääntöjä koskevasta yhteisestä kannasta (2008/944/YUTP), johon viitataan pykälässä 10, niin lisenssitoimitaan liittyvien kohtien eksplisiittinen huomioiminen tässä olisi perusteltua.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry.

Vuokraus tulisi liiton mielestä sisällyttää kaupallisten vientien ja siirtojen alaisuuteen.

2 § *Soveltamisalan rajaukset*

Tätä lakia ei sovelleta, kun

- 1) puolustusvoimat, rajavartiolaitos, poliisi tai niiden valtuuttama yritys tilapäisesti vie maasta tai siirtää omistamansa tai hallinnassaan olevan puolustustarvikkeen;
- 2) vieraan valtion puolustusvoimat vie maasta, siirtää tai kuljettaa Suomen alueen kautta omistamansa puolustustarvikkeet, jos toiminta perustuu Pohjois-Atlantin sopimukseen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehtyyn sopimukseen (SopS 65/1997), Euroopan unionin tai muuhun kriisinhallinta-tehtävään;
- 3) toimintaan on myönnetty lupa aluevalvontalain (755/2000) nojalla.

Sisäasiainministeriö

Lakia ei sovellettaisi ehdotuksen 2 §:n mukaan puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen, poliisin eikä näiden valtuuttamien yritysten tilapäisiin siirtoihin ja vienteihin. Sisäasiainministeriön poliisiosasto pitää ehdotusta kannatettavana. Viranomaisen ollessa tilapäisenä siirtäjänä tai viejänä ei siirtoon tai vientiin liity ulko- ja turvallisuuspoliittisia näkökohtia eikä viennistä aiheudu vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Menettely poikkeaisi ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisten vaarallisten ammusten Suomeen tapahtuvan siirron tai tuonnin lupamenettelystä siltä osin, että ampuma-aselain (1/1998) soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät vain viranomaisen toimesta tapahtuva tuonti tai siirto Suomeen. Luvanvaraisuus lienee tarkoituksenmukaista säilyttää jatkossakin yksityisen aseelinkeinonharjoittajan ollessa tuojana tai siirtäjänä Suomeen. Asiaa voidaan tarkemmin selvittää myöhemmin ampuma-aselain vientiä ja tuontia koskevien säännösten uudistamisen yhteydessä.

Pääesikunta

Lakiluonnoksen 2 §:ssä säädetään lain soveltamisalan rajoituksista. Pykälän 2 kohdassa soveltamisalan rajausta on esitetty laajennettavaksi koskemaan myös EU-kriisinhallintatehtäviä. Pääesikunta pitää lisäystä tarpeellisena. Pääesikunnan näkemyksen mukaan 2 §:n soveltamisalan tulisi kattaa myös kriisinhallintaoperaatioiden toimeenpanon, tukemisen, purkamisen sekä kriisinhallintatehtäviin valmistautuvan harjoitustoiminnan (esim. EUBG). Tätä esitetään lisättäväksi selvyuden vuoksi myös hallituksen esityksen perusteluihin.

Lakiluonnoksen 2 §:n 2 kohdan soveltamisrajoituksen osalta ei ilmene selvästi, käsittääkö soveltamisalan rajaus myös vieraan valtion puolustusvoimien valtuuttaman yrityksen puolustustarvikkeiden kauttakuljetuksen Suomen alueen kautta. Kuljetuspalvelun tarjoaja saattaa olla EU:n jäsenvaltiota tai sen ulkopuolinen sotilas- tai kaupallinen organisaatio. Tiukalla tulkinnalla saatettaisiin rajata kaupalliset toimijat soveltamisalan rajoituksen ulkopuolelle, mikä saattaisi vaikeuttaa puolustustarvikkeiden yhteiskuljetuksia sellaisille operaatioalueille, joissa on myös suomalaisia kriisinhallintajoukkoja, esimerkiksi Afganistaniin.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry

Lain soveltamisalaa koskevan 2 §:n kohtaa ”...tai kun toiminta perustuu Euroopan unionin tai muuhun kriisinhallintatehtävään”, voisi Rauhanliiton mielestä tarkentaa kuulumaan ”...Euroopan unionin tai YK:n kriisinhallintatehtävään”.

3 § Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *Viennillä* puolustustarvikkeen kuljetusta Suomesta muualle kuin Euroopan unionin jäsenvaltioon;
- 2) *Siirrolla* puolustustarvikkeen kuljetusta Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä;
- 3) *Välityksellä* toimintaa, jossa välittäjä saattaa sopijapuolet yhteyteen toistensa kanssa kolmansien maiden välillä tapahtuvaa puolustustarvikkeen vientiä tai siirtoa koskevan sopimuksen aikaansaamiseksi;
- 4) *Kauttakuljetuksella* puolustustarvikkeen kuljetusta muualta kuin Euroopan unionin jäsenvaltiosta Suomen kautta muualle kuin Euroopan unionin jäsenvaltioon.

4 § Puolustustarvikkeet

Puolustustarvikkeella tarkoitetaan Euroopan unionin yhteisessä puolustustarvikeluettelossa määritellyjä, ominaisuuksiensa perusteella 22 tuoteluokkaan jaoteltuja, erityisesti sotilaskäyttöön suunniteltuja tuotteita ja niitä varten suunniteltuja komponentteja, lisälaitteita, lisävarusteita, varustusta ja järjestelmiä siten rajattuna kuin jäljempänä säädetään.

Tuoteluokan 1 osalta tätä lakia sovelletaan vain erityisesti sotilaskäyttöön suunniteltuihin täysautomaattisiin aseisiin, tarkkuuskivääreihin, rihlattomiin aseisiin ja aseisiin, joissa käytetään hylsytöntä ampumatarviketta sekä aseisiin suunniteltuihin komponentteihin, lisälaitteisiin ja varusteisiin.

Tuoteluokan 3 osalta tätä lakia sovelletaan 2 momentissa tarkoitettujen aseiden:

- a) vähintään 12,7 mm ampumatarvikkeisiin ja niiden komponentteihin;

b) alle 12,7 mm panssaria lävistäviin, sytyttäviin ja valojuovallisiin ampumatarvikkeisiin ja niiden komponentteihin sekä muihin sotilasstandardien mukaan valmistettuihin, merkittyihin tai pakattuihin ampumatarvikkeisiin ja niiden komponentteihin.

Oikeusministeriö

Puolustustarvike ehdotetaan lain 4 §:ssä määriteltävän viittaamalla EU:n yhteiseen puolustustarvikeluetteloon. Ehdotettu sääntelytapa lienee perusteltu luettelon laajuuden ja yksityiskohtaisuuden vuoksi.

Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry

Euroopan unionin puolustustarvikeluettelon mukainen tuoteluokittelu lain 4 §:ssä helpottaa käytännön toimintaa yrityksissä. Niin ikään työryhmän esitys patruunoiden raja-arvoksi (12,7mm) helpottaa rajanvetoa asiassa.

Tuoteluokka 1

Sisäasiainministeriö

Kiväärien luokittelu sotiin käyttöön tarkoitettuihin tarkkuuskivääreihin ja siviilikäyttöön tarkoitettuihin kivääreihin ei ole mahdollista aseiden kaliiperin, toimintatavan taikka näiden yhdistelmän perusteella. Määrittelyssä joudutaan turvautumaan asemallikohtaiseen arviointiin. Asemallien suuren kirjon ja ominaisuuksien ristiinsopivuuden vuoksi on luokittelussa runsaasti käytännön hankaluuksia. Ominaisuuksien arviointitarve lupaviranomaisen valintaperusteena voitaisiin poistaa vain, jos yksi viranomaisantaisi vientiluvat kaikkiin kivääreihin.

Kaikkien kiväärien vientiluvituksen siirtäminen sisäasiainministeriön hallinnonalalle, Poliisihallitukselle ja paikallispoliisille, ei kuitenkaan ole sisäasiainministeriön poliisiosaston käsityksen mukaan mahdollinen ratkaisu. Osa vietävistä kivääreistä olisi yksiselitteisesti puolustustarvikkeita. Näiden vientiä koskevassa lupaharkinnassa on syytä säilyttää järjestelmä, joka sisältää poliittisten näkökohtien arviointimahdollisuuden.

Siirto Poliisihallitukselle tekisi siitä puolustustarvikkeiden vientivalvontaviranomaisen, mikä aiheuttaisi tarpeen osallistua huomattavasti nykyistä aktiivisemmin puolustustarvikkeiden vientivalvontaan, esimerkiksi kansainvälisiin vientivalvontajärjestelyihin. Kaikkien kiväärien luvituksen siirtäminen puolustusministeriölle ja eräissä tapauksissa valtioneuvostolle ei sekään olisi tarkoituksenmukaista. Valtaosa Suomesta vietävistä kivääreistä on metsästyskivääreitä.

Edellä mainituista syistä johtuen sisäasiainministeriö pitää työryhmän esittämää vaihtoehtoa tarkoituksenmukaisena, vaikka yllämainitut tulkintaongelmat säilyvätkin.

Sako Ltd

Tuoteluokan 1 osalta jako puolustustarvikkeiksi on lakiesityksessä epäselvästi ilmaistu. Ehdotuksen 4 § voidaan tulkita myös niin, että' vain erityisesti sotiin käyttöön suunniteltu' -rajauksen piiriin kuuluvat vain täysautomaattiset aseet, muiden samassa yhteydessä mainittujen asetyyppien kuuluu kategorisesti puolustustarvikemäärittelyn piiriin.

Termi ”tarkkuuskivääri” on sellaisenaan epämääräinen, koska se ei yksilöi tai määrittele mikä tarkkuuskivääri on tai milloin kivääri lakkaa olemasta metsästys- tai urheiluase ja siitä tulee varustelemalla muuttaa paremmin sotilas- tai tarkka-ampujakäyttöön soveltuvaksi. Ongelmaan oman lisänsä tuo seikka, että ”tarkkuuskivääreitä” käytetään hyvin laajalti Suomessa ja ulkomailla metsästysaseina sekä pitkän matkan tarkkuusammuntaharrastuksessa.

Toisaalta, kiväärin tarkkuus sellaisenaan ei voi olla kriteeri, jonka mukaan ase määritellään tarkkuuskivääriksi. Tämä siksi, että rihlatun luotiaseen lähtökohtaisesti oletetaan olevan tarkka ja kaikki kiväärivalmistajat pyrkivät valmistaman mahdollisimman tarkkoja kivääreitä riippumatta siitä, mihin käyttötarkoitukseen ko. ase on suunniteltu tai tarkoitettu.

Joskin olemme samaa mieltä valmistelevan työryhmän kanssa täysautomaattisten aseiden kuulumisesta puolustustarvikemäärityksen piiriin, esimerkiksi kiväärin toimintatapa tai muut yksittäiset ominaisuudet eivät mielestämme voi yksin olla määräävä tekijä määrittelyssä ”tarkkuuskivääriksi” tai aseiden jaottelussa niiden soveltuvuudesta siviili- ja sotilaskäyttöön.

Erityisesti sotilaskäyttöön suunniteltujen lisälaitteiden määrittely puolustustarvikkeiksi lienee oikein, joskin tässäkin tapauksessa tarkempi erittely olisi paikallaan epäselvyyksien ja tulkinnanvaraisuuden välttämiseksi.

Aseen komponentit, varaosat tai aseiden yksittäiset varusteet eivät sellaisenaan voi mielestämme voi olla peruste vientivalvonnan piiriin kuulumisesta. Siltä osin, kun sotilaskäyttöön suunniteltujen aseiden komponentit tai yksittäiset varusteet katsotaan kuuluvaksi vientivalvonnan piiriin, tulisi niistä olla yksiselitteinen erittely tai listaus.

Asealan Elinkeinoharjoittajat ry

Esityksessä mainittuja asetyyppejä ovat mm. ”tarkkuuskivääri” ja ”rihlattomat aseet, joiden kaliiperi on 20 mm tai enemmän”. Haulikoiden osalta tämä tarkoittaisi, että kaikki 10-kaliiperiset ja sitä suuremmat haulikot kuuluisivat tuoteluokkaan 2. Vaikka 10-kaliiperiset haulikot ovat suhteellisen harvinaisia, niitä kuitenkin on markkinoilla nimenomaisesti metsästystarkoitusta varten.

Huomattavasti suurempi määrittelyn epämääräisyys on termissä ”tarkkuuskivääri”. Varsin suuri osa sotilaskäyttöön kehitetyistä tarkka-ampujakivääreistä tai niin sanotuista tarkkuuskivääreistä omaavat teknisen taustansa siviiliaseiden puolelta. Samalla tavalla esimerkkejä löytyy toiseenkin suuntaan. Tarkkuuskivääri on yleistermi, jota käytetään sekä tarkoista siviiliaseista, että sotilaskäyttöön tarkoitetuista tarkkuusaseista. Teknisesti määriteltävää ja selvää rajaa ei voida antaa sille, milloin kyseessä on siviiliase ja milloin sotilaskäyttöön tarkoitettu tarkka-ampujan kivääri.

Aseen tarkkuus sinällään ei voi olla kriteeri luokitukselle – sekä ampumaharrastus-, metsästys- että sotilasaseista löytyy keskenään samaan tarkkuuteen pystyviä kivääreitä. Urheilukiväärin tarkkuusvaatimukset ovat jopa sotilaskäytön tarkka-ammuntakiväärin tarkkuusvaatimuksia korkeammat.

Asealan Elinkeinoharjoittajat ry toivoo, että vientivalvonta- ja luvitus voitaisiin tulevaisuudessa järjestää tarkkuuskivääreiden osalta ilman keinotekoisia rajanvetoa sotilasaseeksi tai siviiliaseeksi, koska tällaista rajaa tarkkuuskivääreissä ei todellisuudessa ole määriteltävissä. Tässä suhteessa tarkkuuskiväärin siis poikkeavat selvästi esimerkiksi aseista, joiden sarjatulitoiminto teknisenä ominaisuutena luokittaa ne itsestään selvästi sotilasaseiksi.

Asekauppiain Liitto ry

Aseluettelossa mainitut ”tarkkuuskivääri” ja sotilaskäyttöön suunniteltu rihlaton ase” ovat määritelmiä, joita ampuma-aselakimme asetuksineen ei tunne. Koska käytännössä tällä määritelmällä on huomattava yhteinen intressi ampuma-aselain kanssa ja maamme eri kihlakuntien vaihtelevasta asi-
antuntemuksesta johtuen on olemassa konkreettinen vaara, että käytännössä asetyypin tulkinta teh-
täisiin pelkän ulkonäön perusteella tähän avoimeen määritelmään nojautuen. Tällainen määrittele-
mätön ja ”avoin” määritelmä tulisi selkeästi sotkemaan ampuma-aselain selkeää toimintatapaa ja
fyysisiin mittoihin liittyvää asetyypijakoa.

Suomalaisten ase-elinkenoharjoittajien näkökulmasta asetyyppiongelmista tulisi antaa konkreettiset
ja yksityiskohtaiset ohjeet, jotka eivät mahdollista siviilihallinnon puolella selkeää laajan harkinta-
vallan mielivaltaista tulkintaa.

Tuoteluokka 3

Sisäasiainministeriö

Vaikka luonnokseen sisältyvä rajausehdotus ei välttämättä poistaisi kaikkia rajanveto-ongelmia, se
sisäasiainministeriön poliisiosaston käsityksen mukaan vähentäisi niitä merkittävästi. Poliisiosaston
käsityksen mukaan raja-
us on käytettävissä olevista vaihtoehdoista paras mahdollinen. Käytännössä
uusi raja-
us tarkoittaisi joidenkin Suomessa valmistettavien patruunamallien kaupallisen viennin,
siirron ja kauttakuljetuksen luvituksen siirtymistä puolustusministeriöltä Poliisihallitukselle.

Poliisiosaston käsityksen mukaan kysymys on rajatapauksista, jotka voidaan hyvin katsoa siviili-
käyttöön tarkoitetuiksi patruunoiksi. Koska myös ampuma-aselain mukaisissa vienneissä ja kautta-
kuljetuksissa pyydetään tarvittaessa ulkoasiainministeriön lausuntoa ulko- ja turvallisuuspoliittisista
näkökohdista, tulisivat nämä kyseistenkin patruunoiden osalta riittävällä tavalla arvioiduiksi.

Sako Ltd

Jako sotilas- ja siviilipatruunoihin luotityypin mukaan esitetyllä tavalla on toimiva, samoin 12,7
mm ja isompien kaliiperien luokittelu sotilaspatruunoiksi on mielestämme oikein.

Määritelmä ”...sotilasstandardien mukaan valmistettuihin, merkittyihin tai pakattuihin...” on yli-
malkainen ja epäselvä. Tämä antaa mahdollisuuden tulkinnanvaraisuudelle ja epäselvyyksille rajan-
vedossa sekä johtaa pahimmillaan väärinymmärryksiin.

Maa-
ilmalla on lukuisia erilaisia standardeja, jotka ovat kokonaan tai osin lähtöisin sotilaskäytöstä,
mutta ovat sellaisenaan tai sovelletusti otettu käyttöön kaupallisessa toiminnassa ilman, että tuotetta
olisi tarkoitettu sotilaskäyttöön.

Lisäksi sotilaskäyttöön tarkoitettujen tuotteiden valmistuksessa käytetään usein alun perin siviili-
käyttöön tarkoitettuja valmistus- tai laadunvarmistusmenettelyjä, jotka ovat sellaisenaan otettu käyt-
töön sotilasorganisaatioissa. Nämä seikat tekevät edelleen standardiviittauksesta vaikeaselkoisen.

Ampumatarvikkeet, niihin kuuluvan komponentin tai pakkauksen merkintä tai pakkaus ei sellaise-
naan tee ampumatarvikkeesta puolustustarviketta. Ohjenuorana puolustustarvikemäärittelyssä tulisi
käyttää esitettyjä ja edellä hyväksyttäväksi mainittua jakoa luotityypin mukaan.

Patruunan toimivuus sarjatuliaseessa ei mielestämme voi olla määräävä tekijä jaottelussa siviili- ja sotilaspatruunoiden välillä. Tämä siksi, että pääsääntöisesti kaikki metsästys-, urheilu- ja harrastuskäyttöön tarkoitetuista patruunoista toimivat ”siviiliaseissa”. Edelleen selvin jako tapahtuisi luotityypin perustuen esitetyllä tavalla.

Asealan Elinkeinoharjoittajat ry

Pääosin esityksessä oleva jako sotilas- ja siviilipatruunoihin luotityyppien mukaisesti on toimiva sekä se, että yli 12,7 mm kaliiperin patruunat kuuluvat sotilaspatruunoihin. Luotityypit, jotka on suunniteltu panssaria läpäiseviksi, sytytysluodit tai valojuovaluodit ovat selkeästi sotilaskäyttöön suunniteltuja.

Määritelmä ”muut sotilasstandardien mukaan valmistetut” on lakea ja avaa mahdollisuuden epäselville tulkinnoille erityisesti koska tekstissä puhutaan ”ampumatarvikkeesta”, eikä ainoastaan luodista. Esimerkiksi siviilikäytössä hyvin yleisillä kaliipereilla 30-06 Sring., 308 Win. ja 223 Rem. sekä lukuisilla muilla kaliipereilla on lähtökohtansa sotilaskaliiperina. Tällöin on jo selvää, että näillä patruunoilla on jo mitoituksensa puolesta omat sotilasstandardinsa, jotka ovat ristiin lähes yhdenmukaiset myöhemmin julkaistuihin siviilistandardeihin. Lisäksi, esimerkiksi edellä mainituilla kaliipereilla on kaliiperimerkintöjensä puolesta sekä sotilasmerkintä että siviilimerkintä. Siviili- ja sotilasstandardien detaljierot ovat niin pienet, että ampumatarviketta voidaan ampua ristiin, eli 223 Rem. aseella voidaan ampua 5,56x45mm NATO patruunaa ja 5,56x45 mm NATO aseella 223 Rem-merkittyä patruunaa. Patruunan rasian tai pakkauksen sotilasstandardin mukainen kaliiperimerkintätapa tai edes pakkaustapa ei edellä mainittujen syiden vuoksi ole asianmukainen jakoperuste sotilasampumatarvikkeeseen ja siviiliampumatarvikkeeseen.

Patruunan toimiminen tai toimimattomuus sarjatuliaseessa ei voi olla peruste patruunoiden luokittelumiseksi siviili- tai sotilaspatruunaksi. Pääsääntöisesti – harvakoja satunnaisia poikkeuksia lukuun ottamatta – kaikki metsästykseseen tai harrastusammuntaan tarkoitetut siviilipatruunat toimivat sarjatuliaseissa moitteitta avain kuin sotilaspatruunatkin. Samoin sotilaspatruunat toimivat siviiliaseissa moitteitta vastaavasti kuin harrasteammunta- ja metsästyspatruunatkin.

Asealan Elinkeinoharjoittajat ry esittää, että patruunoiden luokittelu sotilaskäyttöön rihlatussa aseessa tehtäisiin kaliiperirajan 12,7 mm lisäksi pelkästään patruunan luodin perusteella. Yksiselitteistä luetteloa vain sotilaskäyttöön tarkoitetuista luotityypeistä, joilla ei ole olemassa siviilikäyttöä, voisi ylläpitää asetustasoisin säädöksin ampumatarviketekniikan kehittymisen myötä, eikä tulkinanvaraisuutta lavean yleisymmärryksen vuoksi voisi syntyä.

Asekauppiaiden liitto ry

Lakiluonnoksessa esitetty jako siviili- ja sotilaspatruunoihin on onnistunut hyvin. Panssaria lävistävät, sytyttävät ja valojuovalliset sekä 12,7mm ja yli kaliiberirajan omaavat patruunat tekevät selväksi jaon siitä, mitkä patruunat kuuluvat siviili- ja mitkä sotilaspatruunoihin.

Ongelmia tulevat sen sijaan aiheuttamaan tyypitulkinnot tapauksissa, joissa ”sekä muut sotilasstandardien mukaan valmistetut”-määritelmää käytetään. Tämän määritelmän täyttävät esimerkiksi yleisimmät urheiluammunnassa käytetyt kaliiberit 9x19, .45ACP, 5.56NATO, .308Win ja 7,62x39 sekä lukuisat muut. Patruunoiden luokittelu kaliiberien perusteella on käytännössä mahdoton yhtälö, koska sama tai lähes sama kaliiberi (esim. 5.56NATO ja .223rem) voidaan esimerkiksi ilmoittaa monelle eri mittajärjestelmälle.

Jos patruunoiden luokittelu tapahtuisi pelkästään eri luotityypin mukaan, olisi asia yksiselitteinen eikä tulkintakiistoja syntyisi. Tällöin luotityypin mukaan esimerkiksi räjähtävällä, sytyttävällä, panssaria läpäisevällä tms. luodilla varustettu patruuna on sotilaspatruuna ja esimerkiksi normaaleilla täysvaippa-, puolivaippa- taikka reikäpääluodilla varustettu patruuna on siviilipatruuna. Selvää olisi tietenkin yli 12,7 mm ylittävän kaliiberin tulkinta sotilaspatruunaksi. Tämä tulkinta-asia vaatii täsmennystä, koska säädöksellä on huomattava yhteinen intressi ampumase-lain tulkinnassa metsästys- ja urheiluaseissa sekä ns. reserviläisaseissa käytettävien patruunoiden luokittelussa.

5 § Muu lainsäädäntö ja kansainväliset velvoitteet

Kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta säädetään kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetussa laissa (526/1996).

Muiden kuin puolustustarvikkeiksi katsottavien ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten valvonnasta säädetään ampuma-aseissa (1/1998).

Valvontamenettelystä on lisäksi voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tai Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa määrätään.

2 Luku Luvanvaraisuus

6 § Vienti

Puolustustarvikkeen saa viedä maasta vain vientiin myönnettyllä luvalla.

7 § Siirto

Puolustustarvikkeen saa siirtää maasta vain siirtoon myönnettyllä tai julkaistulla luvalla.

8 § Välitys

Suomen alueella puolustustarvikkeita saa välittää vain välitykseen myönnettyllä luvalla.

Suomen alueen ulkopuolella Suomen kansalainen, suomalainen yhteisö sekä kotikuntalainen (201/1994) mukaisesti Suomessa vakinaisesti asuva ulkomaalainen saa välittää puolustustarvikkeita vain välitykseen myönnettyllä luvalla.

9 § Kauttakuljetus

Puolustustarvikkeita saa kuljettaa Suomen kautta vain kauttakuljetukseen myönnettyllä luvalla. Kauttakuljetuslupaa ei vaadita, jos kuljetukseen on myönnetty 7 §:ssä tarkoitettu siirtolupa Euroopan unionin jäsenvaltiosta.

Tullihallitus

Siirron lupavaatimuksista on säädetty jo erikseen 7 §:ssä ja näiden eri toimintojen määrittelyt on tehty tyhjentävästi 3 §:ssä, joten 9 §:n viimeinen virke on tarpeeton. Siirrot eivät kuulu ollenkaan 9 §:n kauttakuljetuksen alle ja siten siirroista ei ole enää mitään tarvetta säätää 9 §:ssä uudestaan. Selvyyden vuoksi 9 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyn kaltainen teksti voisi olla.

10 § *Lupaharkinnan yleiset perusteet*

Edellä 2 luvussa tarkoitettu lupa myönnetään vain, jos lupa on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan mukainen eikä vaaranna Suomen turvallisuutta.

Luvan myöntäminen perustuu tapauskohtaiseen kokonaisharkintaan, jossa noudatetaan:

- 1) YK:n turvallisuusneuvoston määräämiä talouspakotteita ja asevientikieltoja;
- 2) Euroopan unionin asevientikieltoja;
- 3) Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön, muiden turvallisuusjärjestöjen tai kansainvälisten vientivalvontajärjestelyjen päättämiä asianomaisia rajoitteita, kun ne ovat monenvälisesti sitovia;
- 4) Euroopan unionin puolustustarvikevientiä koskevaa yhteistä kantaa

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin lupaharkinnan yleisistä perusteista.

Ulkoasiainministeriö

Lupaharkinnan yleisiä perusteita koskevan 10 §:n 2 momentissa luetellaan vientiluvan tapauskohtaisessa harkinnassa noudatettavat näkökohdat. Ne sisältyvät kuitenkin EU:n puolustustarvikkeiden ja sotateknologian vientiä koskevaan yhteiseen kantaan, joka on EU:n asetusten tavoin suoraan sovellettava säädös, jota ei saa transponoida sisäisessä lainsäädännössä. Tämän mukaisesti pykälän 2 momentti tulisi poistaa.

Poliisihallitus

Lupaharkinnan yleisiä perusteita koskevan 10 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin lupaharkinnan yleisistä perusteista. Poliisihallituksen käsityksen mukaan luvan myöntämisen ja peruuttamisen edellytyksistä tulisi säätää tarkemmat lakitasoiset säännökset.

Amnesty International

On hyvä, että lupaharkinnan yleisiä perusteita koskevan 10 §:n 2 momentissa kohdat 1-4 on selkeästi listattu laissa. Samalla on kuitenkin selvää, että EU:n sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden vientisääntöjä koskeva yhteinen kanta (2008/944/YUTP) on se, joka viime kädessä määrittelee Suomen asevientä. Olisi siis harkittava pitäisikö yhteisen kannan 2 artiklassa olevat kahdeksan lupaharkinnan perustetta listata itse lakiin siten kun ne ovat nyt lain yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry

Liiton mielestä olennaista lakiuudistuksen arvioinnin kannalta olisi tietää, minkälaista asetusta lupaharkinnan perusteiden (10 §) tarkentamisesta on suunniteltu. Luonteeltaan asia on sellainen, että säännöksiin kirjaaminen lakitekstiin olisi hyvä.

Rauhanliitto esittää, että EU:n yhteisen kannan 2 artiklassa olevat kahdeksan lupaharkinnan perustetta listataan lakiin siten, kun ne ovat nyt lain perusteluissa. Rauhanliitto edellyttää, että varmistetaan, että lupien myöntämisen kriteereihin ja rekisteröinnin ehtoihin sisällytetään klausuuli, jonka avulla voidaan varmistaa, ettei puolustustarvikkeita viedä toisesta jäsenmaasta konfliktialueille ja ihmisoikeusrikkokojille. Rauhanliitto kysyy myös, onko lakia valmisteltaessa pohdittu miten suhtau-

tua, jos siirtoluvan kohteena oleva EU-maa itse on osapuolena tai tulee osapuoleksi aseellisessa konfliktissa? Rauhaliitto huomauttaa, että jo nykyistä lakia sovellettaessa ei ole ongelmatonta, että on olemassa maita, jotka käytännössä sotivat, ovat sodassa, ja joiden kuitenkin katsotaan kuuluvan maihin, joihin ei ole ulko- ja turvallisuuspoliittista estettä viedä aseita.

11 § Siirtolupatyypit

Siirtolupa voidaan myöntää:

- 1) lupaehtoineen yleisesti julkaistuna avoimena lupana useammalle Suomeen sijoittautuneelle toimittajalle puolustustarvikkeiden siirtoon yhdelle tai useammalle Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautuneelle vastaanottajalle tai vastaanottajaryhmälle (*yleinen siirtolupa*);
- 2) puolustustarvikkeiden siirtoon vastaanottajille yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa (*koontisiirtolupa*); tai
- 3) yhteen puolustustarvikesiirtoon yhdelle vastaanottajalle Euroopan unionin jäsenvaltiossa (*yksittäinen siirtolupa*).

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin kunkin siirtoluvan ehtojen määrittämisestä.

Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry

Käytännöt yleisen siirtoluvan haku- ja myöntömenettelyistä jäävät lakiehdotuksessa epäselviksi. Myös koontilupien käytännöt jäävät lakiehdotuksessa mainitsematta. Asiakokonaisuutta tulisi selkeyttää.

Patria Oyj

Uusien siirtolupatyyppeiden osalta lakiluonnoksessa koontisiirtoluvulle ei ollut erikseen esitetty myöntämisperusteita. Hallituksen esityksen sivulla 28 todetaan: ”*Kunkin koontisiirtoluvan osalta on määriteltävä sen kattamat puolustustarvikkeet ja hyväksytyt vastaanottajat.*” Tällä tarkoitettaneen, että hyväksytyjä vastaanottajia ei tarvitsisi nimetä erikseen vaan hyväksytyjä vastaanottajia voivat olla ”*luotettavuustodistuksen omaavat yritykset*”.

Amnesty International

Yleiseen siirtolupaan, koontisiirtolupaan ja yksittäiseen siirtolupaan viitataan 11 §:ssä. Itse laissa yksittäinen ja yleinen siirtolupa on avattu. Koontisiirtolupaa ei ole samalla tavalla avattu, vaikka niin on perusteluissa tehty.

Siirtolupa on ristiriidassa sen periaatteen kanssa, että jokainen lupa harkitaan erikseen. Myös EU:n sisäisissä siirroissa tulisi noudattaa varovaisuusperiaatetta: mikäli on olemassa epäily siitä, että aseita voidaan käyttää ihmisoikeusloukkauksiin, viennistä tulisi pidättäytyä. Eli näissäkin siirroissa pitäisi selkeästi toimia yhteisen kannan 2 artiklan kriteerien mukaisesti.

Koska pykälän varsinainen sisältö ilmeisesti perustuu asetukseen (joka tulisi säätää eikä vain voida säätää), on vaikea tietää onko siinä tarkoitus huomioida varovaisuusperiaate vai ei. Näin tulisi kuitenkin ehdottomasti tehdä.

Suomen Sadankomitea ry

Millaisia luvan kriteereitä ja rekisteröinnin ehtoja aiotaan esittää, jotta estetään puolustustarvikkeiden kulkeutuminen toisesta jäsenmaasta konfliktialueille? Tämä on konkreettinen riski, koska jäsenmailla on hyvin erilainen suhtautuminen kolmansiin valtioihin EU:n ulkopuolella. Lisäksi siirtoluvan kohteena oleva EU-maa saattaa itse olla, tai tulla osalliseksi konfliktissa.

Kansalaisten konfliktinehkäisyverkosto, KATU

Lakiehdotuksessa ehdotetaan perustettavaksi yleinen siirtolupa, jolla yritys tai yritykset saavat siirtää tuotteita koko EU:n alueella useille vastaanottajille. Siirtolupa on ristiriidassa sen periaatteen kanssa, että jokainen lupa harkitaan erikseen. Millaisia luvan kriteereitä ja rekisteröinnin ehtoja aiotaan esittää, jotta estetään puolustustarvikkeiden kulkeutuminen toisesta jäsenmaasta konfliktialueille? Jäsenvaltioilla on hyvin erilainen suhtautuminen kolmansiin valtioihin EU:n ulkopuolella. Lisäksi siirtoluvan kohteena oleva EU-maa saattaa itse tulla osalliseksi konfliktissa.

12 § Yleisen siirtoluvan julkaisemisen perusteet

Yleinen siirtolupa julkaistaan, jos:

- 1) puolustustarvikkeen vastaanottaja on Euroopan unionin jäsenvaltion puolustusvoimat tai puolustusalan hankintaviranomainen, joka tekee hankintoja ainoastaan jäsenvaltion puolustusvoimille;
- 2) puolustustarvikkeen vastaanottaja on luotettavuustodistuksen saanut yritys;
- 3) puolustustarvike siirretään esittely-, arviointi- ja näyttelytarkoituksiin;
- 4) puolustustarvike siirretään huolto- ja korjausta varten tuotteen alkuperäiselle toimittajalle;
- 5) hallitustenvälinen yhteistyöjärjestely sitä edellyttää; tai
- 6) siirtoon on muu erityinen edellä tarkoitettuihin perusteisiin rinnastettava syy.

Patria Oyj

”Julkaista”-termi 12 §:ssä kuulostaa epäselvältä, koska pykälässä mainitussa listassa kuvataan mielestämme ennemminkin edellytyksiä luvan käytölle.

13 § Yksittäisen siirtoluvan käytön perusteet

Siirtolupa voidaan myöntää yksittäisenä, jos:

- 1) se on tarpeen Suomen keskeisten turvallisuusintressien suojelemiseksi tai yleisen järjestyksen turvaamiseksi;
- 2) se on tarpeen Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden ja sitoumusten noudattamiseksi; tai
- 3) on merkittäviä syitä uskoa, ettei toimittaja pysty täyttämään kaikkia koontisiirtoluvan myöntämiseen vaadittavia ehtoja.

14 § Loppukäytön varmentaminen

Luvan hakija voidaan velvoittaa antamaan selvitys puolustustarvikkeiden lopullisesta käyttäjästä. Selvityksenä pidetään tuotteiden loppukäyttäjän antamaa todistusta (*loppukäyttäjätodistus*).

Jos lupahakemuksen kohteena oleva tavara on tarkoitettu käytettäväksi vain toisen tuotteen komponenttina, on sen, jonka oman tuotteen valmistuksessa tavaraa käytetään, tavaran lopullisena käyttäjänä vaadittaessa annettava todistus tällaisesta käytöstä (*todistus käytöstä omassa tuotannossa*).

Puolustusministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin loppukäyttöä koskevista varmistusmenettelyistä.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry

Rauhanliiton mielestä on erittäin tärkeää, että Suomi jatkossakin valvoo minne myös aseiden osat tai alan tietotaito lopullisesti päätyy ja että valvontaan myös varmistetaan tarvittavat resurssit.

Loppukäytön varmentamista koskevan 14 §:n muotoilu ”voidaan vaatia” on liian väljä ja liitto esittää, että selvitys lopullisesta käyttäjästä vaaditaan aina.

Suomalaiset yritykset tulevat enenemässä määrin olemaan osajärjestelmien toimittajia. Lakiehdotuksessa esitetty ”loppukäyttäjäksi katsottaisiin se, jonka tuotteeseen tavara käytetään”, on liiton mielestä ongelmallinen ja katsomme että sen ehdottomasti pitää olla se, joka valmiin tuotteen lopulta ostaa.

Rauhanliitto esittää lisäksi, että komponenttiviennit ja teollinen yhteistyö otettaisiin osaksi kansallista vuosittaista raportointia.

Amnesty International

Loppukäytön varmentamista koskevan 14 §:n muotoilu ”voidaan velvoittaa” antamaan loppukäyttäjätodistus on vaarallisen väljä. Jokaisessa vientiluvassa tulisi aina olla loppukäyttäjätodistus eli parempi muotoilu olisi ”velvoitetaan”.

Pykälän 2 momentissa olisi parempi jos ”vaadittaessa annettava todistus” muutetaan muotoon ”annettava todistus”.

Laajempi ongelma on kuitenkin 2 momentin lähtökohta, jota myös yksityiskohtaisissa perusteluissa avataan, että komponentin käyttäjä katsottaisiin loppukäyttäjäksi ja lopullisen tuotteen viennistä ei enää vaadita tietoa ja veto-oikeutta. Myös komponenttiviennissä tulisi Suomen viranomaisilla olla mahdollisuus veto-oikeuteen, jos aseita, jossa komponentteja on käytetty, viedään EU:n ulkopuolelle. Sisältyykö tällainen varmistus puolustusministeriön asetukseen, jossa lakipykälän varsinainen sisältö määräytyy, on mahdotonta tässä arvioida.

Suomen Sadankomitea ry

Komponenttiventtiä tulisi arvioida sen tuotteen mukaan minkä osia komponentit ovat. Lakiehdotuksessa 14 §:n 2 momentissa ”loppukäyttäjäksi katsottaisiin se, jonka tuotteeseen tavara käytetään”, kun sen ehdottomasti pitää olla se, joka valmiin tuotteen ostaa.

Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto, KATU

Loppukäytön varmentamista koskevaan 14 §:ään on kirjoitettu muotoilu ”voidaan velvoittaa” antamaan loppukäyttäjätodistus on KATUn näkemyksen mukaan liian väljä. EU:n sisämarkkinoilla suomalaiset yritykset ovat enenevässä määrin osajärjestelmien toimittajia. Alihankintana tapahtu-

vassa komponenttiviennissä riski suomalaisten puolustustarvikkeiden päätyemisestä ei-toivottuun käyttöön on erityisen suuri ja muotoilun tulee olla ”velvoitetaan”.

Komponenttiviennissä loppukäyttäjäksi tulee katsoa se, joka ostaa valmiin tuotteen käyttöönsä ja Suomen viranomaisille tulee taata mahdollisuus todentaa loppukäyttäjä ja tarvittaessa perua kauppa. Pykälän mukaan todistus tulee antaa vaadittaessa. KATUn mielestä todistus tulee antaa aina.

15 § *Luvan voimassaolo*

Vienti-, välitys- ja kauttakuljetuslupa sekä yksittäinen siirtolupa myönnetään määräajaksi.

Koontisiirtolupa myönnetään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja se voidaan uusida.

Yleinen siirtolupa on voimassa toistaiseksi, jos sitä ei erikseen peruuteta.

Poliisihallitus

Luvan voimassaolo olisi 15 §:n mukaan määräaikainen. Määräaikaa ei kuitenkaan ole ehdotuksessa mainittu.

Suomen Rauhanliitto – YK-yhdistys ry

Rauhanliitto esittää 15 §:ään myös yleisille siirtoluville määräaikaista voimassaoloa, esimerkiksi 3 vuotta. Kynnys luvan peruuttamiseen on huomattavasti suurempi kuin kynnys olla uusimatta sitä, minkä takia Rauhanliitto ei kannata esitettyä muotoilua toistaiseksi voimassaoloajasta. Määräaikaisuus myös merkitsee sitä, että tilannetta on säännöllisesti uudelleenarvioitava.

Amnesty International

Yleinen toistaiseksi voimassa oleva siirtolupa on ongelmallinen. Tällaista *carte blanche* luvalla tehtyä (vaikkakin Euroopan sisäistä) vientiä ei ole mahdollista riittävästi valvoa. Sitä tulisikin 11 §:ssä viitatulla asetuksella säätää tätä lakiluonnosta huomattavasti tarkemmin.

Suomen Sadankomitea ry

Kynnys luvan peruuttamiseen on huomattavasti suurempi kuin kynnys olla uusimatta sitä, minkä takia yleisellä siirtoluvalla on oltava 15 §:ssä määräaikainen voimassaoloaika (3 vuotta).

Kansalaisten konfliktinehkäisyverkosto, KATU

Kynnys luvan peruuttamiseen on huomattavasti suurempi kuin kynnys olla uusimatta sitä, minkä takia yleisellä siirtoluvalla on myös oltava määräaikainen voimassaoloaika.

16 § *Luvan peruuttaminen*

Lupa voidaan peruuttaa, jos:

- 1) lupaehtoja on rikottu;
- 2) lupaa haettaessa on annettu harhaanjohtavia tietoja;
- 3) luvan peruuttamiseen harkitaan olevan muu painava syy.

Sisäasiainministeriö

Hallituksen esityksen 16 §:ää koskevista perusteluista on mainittu, että ehdotetussa pykälässä tarkoitettu muu painava syy voisi olla esimerkiksi Suomen turvallisuusetuihin taikka yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvä syy. Sisäasiainministeriö esittää harkittavaksi, tulisiko nämä syyt mainita pykälätekstissä ja lisää lupaehtojen rikkomista koskevan kohdan yhteyteen perusteeksi myös ehdotettavan lain säännösten rikkominen.

Amnesty International

Vientiluvan peruuttamista koskevan 16 §:n 1 momentin 3 kohdan muut painavat syyt voitaisiin muotoilla huomattavasti tarkemmin ja siinä viitata esimerkiksi EU:n yhteisen kannan lupaharkintakriteereissä mahdollisesti tapahtuneisiin muutoksiin. Esimerkiksi jos maassa, johon aseet on viety, tapahtuu selvä muutos ihmisoikeustilanteessa, niin lupa voidaan peruuttaa.

Kansalaisten konfliktinehkäisyverkosto, KATU

Vientiluvan peruuttamisen syyt tulee muotoilla nykyistä lakiluonnosta (16 §) huomattavasti yksityiskohtaisemmin ja viitata EU:n yhteiseen kantaan, joka sisältää aseviennin kahdeksan kriteeriä.

17 § Luvan hakeminen

Vientilupaa, koontisiirtolupaa, yksittäistä siirtolupaa sekä kauttakuljetus- ja välityslupaa haetaan kirjallisesti puolustusministeriöltä puolustusministeriön vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella.

Lupahakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) hakija;
- 2) tuotteen vastaanottaja ja loppukäyttö;
- 3) määrämaat;
- 4) materiaali, sen määrä sekä euromääräinen arvo;
- 5) aika, jonka luvan tulisi olla voimassa;
- 6) muu puolustusministeriön tarvittaessa edellyttämä selvitys.

Oikeusministeriö

Luvan hakemista koskevan 17 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan lupahakemuksessa on ilmoitettava muu puolustusministeriön tarvittaessa edellyttämä selvitys. Säännöksestä ei käy ilmi, tuleeko tällainen selvitys liittää hakemukseen viranomaisen pyynnöstä. Sääntelyä tulisi täsmentää.

18 § Lupaviranomainen

Valtioneuvoston yleisistunto ratkaisee vienti- ja kauttakuljetuslupa-asian, jos

- 1) vietävä tuote sisältyy 4 §:ssä tarkoitettuihin tuoteluokkiin 1-10 tai 12 ja viennin arvo on huomattavan suuri; tai
- 2) asian ulko- ja turvallisuuspoliittinen merkitys sitä edellyttää.

Puolustusministeriö ratkaisee vienti- ja kauttakuljetuslupa-asian:

- 1) muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen tuotteiden osalta;
- 2) jos puolustustarvikkeet viedään maasta tilapäisesti eikä niiden omistusoikeus siirry ulkomaille.

Puolustusministeriö ratkaisee puolustustarvikkeen siirtoa ja välitystä koskevan lupa-asian.

Puolustusministeriön on lupa-asian sitä edellyttäessä selvitettävä erikseen ulkoasiainministeriöltä, ettei luvan myöntämiseen ole ulko- ja turvallisuuspoliittista estettä.

Oikeusministeriö

Viittaus 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa ”4 §:ssä tarkoitettuihin tuoteluokkiin” tulisi muuttaa koskemaan puolustustarvikeluettelon tuoteluokkia.

Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry

Esitys siitä, että siirtoluvat ratkaistaisiin puolustusministeriössä, on tervetullut. Tämä nopeuttaa ja helpottaa asioiden käsittelyä ja edistää siten suomalaisten yritysten kilpailukykyä.

Lakiehdotuksen 18 §:stä ei täysin ilmene se, miten jatkossa on tarkoitus käsitellä vientejä niihin OECD-maihin, jotka eivät ole EU-maita. PIA pitää tärkeänä sitä, että myös nämä vientiluvat käsitellään jatkossakin puolustusministeriössä ilman maastavientiryhmän käsittelyä, jotta lupien myöntämiseen ei kulu kohtuutonta aikaa.

Lakiehdotuksessa esitetään, että valtioneuvoston yleisistunto ratkaisisi vienti- ja kauttakuljetuslupa-asian, jos vietävä tuote sisältyy tiettyihin tuoteluokkiin ja viennin arvo on huomattavan suuri. Esi-tämme, että määritelmä ”huomattavan suuri” tarkasteltaisiin tässä yhteydessä. Nykykäytännön mukainen miljoonan euron raja on liian alhainen puolustusmateriaalimyyneissä ja raja-arvoa tulisi korottaa.

Elinkeinoelämän keskusliitto

EK katsoo, että 18 §:n perusteluissa tulisi antaa jotain viitteitä siitä, minkä euromäärän ylittyessä viennin arvon katsottaisiin olevan huomattavan suuri. Perusteluissa tulisi todeta, että nykykäytännön mukainen miljoonan euron raja on liian alhainen, ja että rajan tulisi jatkossa olla korkeammalla.

Suomen Rauhanliitto – YK-liitto ry

Suomi on lakiesityksessä mainituista maista ainoa, jossa lupaviranomaisena toimii puolustusministeriö. Muissa maissa lupaviranomaisena toimii erillinen virasto, joka on ulkoministeriön, oikeusministeriön tai kauppa- ja teknologiaministeriön alaisuudessa. Puolustusministeriön rooli lupaviranomaisena ei ole Rauhanliiton mielestä ongelmaton. Yritysten luotettavuuden arviointi ja valvonta edellyttävät erityistä yritysten valvontaa koskevaa osaamista. Puolustushallinnolla ja puolustustarviketeollisuudella on myös yhteisiä rakenteita ja intressejä. Puolustushallinto on myös merkittävä asiakas puolustusteollisuudelle. Ei ole ongelmatonta, että sama virnaomainen kokee puolustusteollisuuden viennin kehittämisen ja edistämisen omaksi tehtäväkseen, samalla kun vastaa näiden valvonnasta.

Amnesty International

Lupaviranomaisia koskevan 18 §:n 3 momentin mukaan EU:n sisäisissä siirroissa vientiluvan myöntää puolustusministeriö. Pykälän perusteluissa todetaan, että ”siirrot ovat lähtökohtaisesti ulko- ja turvallisuuspoliittisesti hyväksyttävissä”. Tämä väite voi kuitenkin pitää sisällään porsaanreiän erityisesti komponenttiviennin suhteen. Kaupankäynnin helpottaminen on tärkeämpi kuin varovaisuusperiaate.

Pykälän 4 momentista jää epäselväksi pyydetäänkö koskaan ulkoministeriöstä selvitystä EU:n sisäisissä siirroissa. Perusteluiden mukaan vastaus lienee ei. Jos näin on, kyseessä on selvä heikennys vientivalvontaan.

Suomen Sadankomitea ry

Suomi on lakiesityksessä mainituista maista ainoa, jossa lupaviranomaisena toimii puolustusministeriö. Muissa maissa lupaviranomaisena toimii erillinen virasto, joka on ulkoministeriön, oikeusministeriön tai kauppa- ja teknologiaministeriön alainen. Tämä olisi perusteltua myös Suomessa.

Lupaviranomaisen täyden riippumattomuuden varmistaminen on erittäin tärkeää. Puolustushallinnolla ja puolustustarviketeollisuudella on yhteisiä rakenteita ja intressejä, minkä vuoksi jotkut puolustustarvikekauppaan vaikuttavat seikat voivat saada laissa tarkoitettua pienemmän painoarvon. Lakiesityksessä todetaan, että tuotejako puolustusministeriön ja Poliisihallituksen välillä on osittain keinotekoinen. Yksi yhteinen viranomaisen poistaisi tämän ongelman.

Valtioneuvosto päättää vienneistä kolmansiin maihin, joiden taloudellinen arvo on yli miljoona euroa. Viennin suuri arvo tulee määritellä valtioneuvoston päätöksellä eikä puolustusministeriön päätöksellä, koska ulko- ja turvallisuuspolitiikasta päättää eduskunta ja hallitus. Käytännössä valtioneuvoston päätettäväksi tulee muutamia vientejä vuodessa ja kun siirroissa toisiin EU-maihin lakautetaan valtioneuvoston toimivalta, on niitä sitäkin vähemmän.

Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto, KATU

Lupaviranomaisen täysi riippumattomuus on varmistettava. Suomessa puolustushallinnolla ja puolustustarviketeollisuudella on yhteisiä rakenteita ja intressejä, minkä vuoksi jotkut puolustustarvikekauppaan vaikuttavat seikat voivat saada laissa tarkoitettua pienemmän painoarvon.

Valtioneuvosto päättää vienneistä kolmansiin maihin tapauksissa, joissa taloudellinen arvo on yli miljoona euroa. Viennin arvo tulee määritellä valtioneuvoston eikä puolustusministeriön päätöksellä, koska ulko- ja turvallisuuspolitiikasta päättää eduskunta ja hallitus.

Lakiesityksessä mainituista maista Suomi on ainoa, jossa pääasiallisena lupaviranomaisena toimii puolustusministeriö. Muissa maissa lupaviranomaisena toimii erillinen virasto, joka on ulkoministeriön, oikeusministeriön tai kauppa- ja teknologiaministeriön alaisuudessa. Suomessa olisi perusteltua siirtää lupien myöntäminen poikkihallinnolliseen virastoon pelkästään jo demokraattisen valvonnan ja avoimuuden takaamiseksi.

19 § Puolustustarvikemäärittely

Puolustusministeriö ratkaisee yksittäistapauksessa, kuuluuko tuote 4 §:ssä tarkoitettuihin tuoteluokkiin ja tämän lain soveltamisalaan.

Puolustusministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin puolustustarvikemäärityä tehtäessä noudatettavasta menettelystä.

20 § Ennakkolausunto

Puolustusministeriö antaa pyydettyä ennen lupa-asian vireillepanoa lausunnon siitä, täyttääkö aiottu puolustustarvikkeen vienti, siirto, kauttakuljetus tai välitys 3 luvussa tarkoitettujen luvan myöntämisen edellytykset.

Puolustusministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin ennakkolausuntoa tehtäessä noudatettavasta menettelystä.

5 Luku

Luotettavuustodistukset

Oikeusministeriö

Yleisen siirtoluvan julkaisemisen edellytyksenä on muun muassa, että puolustustarvikkeen vastaanottaja on luotettavuustodistuksen saanut yritys. Luotettavuustodistuksista ehdotetaan säädettävän 5 luvussa. Laissa ei kuitenkaan ole säännöksiä luotettavuustodistusten myöntämisen edellytyksistä. Sääntelyä tulee täydentää tältä osin.

Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry

Lakiesitykseen sisältyvä vaatimus luotettavuustodistuksista on uusi toimintatapa, jonka käytännön toteutus jää lakiehdotuksessa epäselväksi. Selkeytystä kaivataan siihen, mitä tarkoittaa merkittävä puolustusalan toimija, kuinka muut (kuin merkittävät toimijat) toimivat ja kuinka kauan luotettavuustodistusten saaminen kestää. Eri jäsenmaiden asettamat kriteerit ja toimintatapamallit turvallisuustodistusten hakemisessa ja myöntämisessä voivat vaihdella. Uhkana on, että suomalaiset yritykset joutuvat tiukemman (=hitaamman) valvonnan piiriin, kuin joidenkin muiden jäsenvaltioiden alueella toimivat yritykset. On tärkeää, ettei luotettavuustodistusten hakuprosessi tule yritysten toimintamahdollisuuksia hidastavaksi tekijä. Lisäksi puolustusministeriöllä ja suojelupoliisilla tulee olla riittävät resurssit luotettavuusselvitysten edellyttämien toimien tekemiseen.

Elinkeinoelämän keskusliitto

EK pitää erityisesti tässä kohtaa tärkeänä huolehtia siitä, ettei sääntelystä tehdä liian ankaraa. Todistuksen hankkimisen menettelystä ei saa tehdä niin työlästä, että sillä heikennettäisiin suomalaisten yritysten kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä. Tässä kohtaa myös todistuksen hankkimista koskevan sääntelyn selkeys on aivan keskeistä.

Suomen Rauhanliitto – YK-liitto ry

Pidämme hyvänä, että luotettavuustodistukset ovat julkisia. Luotettavuustodistukset ovat lupakriteerien ohella keskeinen osa lakiesitystä ja sitä miten lakia käytännössä sovelletaan. Liiton mielestä on ongelmallista, että niistä ollaan säätämässä vasta ministeriön asetuksella myöhemmin. Samalla lailla, kun lupaviranomaisasian suhteen voi kysyä onko puolustusministeriöllä tarpeeksi osaamista lu-

tettavuustodistuksia varten tehtävään yritystoiminnan arviointiin (mm. läpinäkyvyys, organisaatio ja valvonta, verotus)?

Onko yrityksen ja/tai sen johtohenkilöiden rikosepäilyt syy olla antamatta luotettavuustodistusta? Ottaen huomioon ase- ja sotatarviketeollisuuden yritykset, on nuhteettomia yrityksiä kansainvälises-
tikin varsin vähän. Kuinka luotettavana esimerkiksi Patriaa voidaan pitää johtuen meneillään olevista lahjustutkinnoista? Toisaalta on vaikea nähdä tilannetta, jossa Patria ei saisi puolustusministeriöltä positiivista luotettavuuslausuntoa.

Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto, KATU

Pidämme hyvänä, että luotettavuustodistusten on tarkoitus olla julkisia. Yhtä tärkeää on julkistaa luotettavuuden arvioinnissa käytettävät kriteerit; voiko esimerkiksi lahjontatuomion saaneen johtotason henkilön taustayhtiö olla luotettava heti henkilövaihdoksen jälkeen?

21 § Luotettavuustodistus

Luotettavuustodistuksella tarkoitetaan luotettavuusselvitykseen perustuvaa todistusta, jossa todetaan hakijan luotettavuus ja kyky noudattaa toisen Euroopan unionin jäsenvaltion puolustustarvikkeiden siirtoluvalla asettamia vientirajoituksia.

Luotettavuustodistuksen saanut voi ottaa vastaan puolustustarvikkeita 13 §:ssä tarkoitetun yleisen siirtoluvan nojalla.

22 § Luotettavuustodistuksen hakeminen

Luotettavuustodistusta haetaan kirjallisesti puolustusministeriöltä. Hakemuksessa on ilmoitettava:

- 1) hakija
- 2) tiedot hakijan puolustusalan toiminnasta
- 3) tiedot hakijan sisäisestä siirron- ja vienninhallintajärjestelmästä johtohenkilöineen
- 4) hakijan toimintaa koskevat mahdolliset tuomioistuimen päätökset
- 5) muu puolustusministeriön tarvittaessa edellyttämä selvitys

Oikeusministeriö

Luotettavuustodistuksen hakemista koskevan 22 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaan hakemuksessa on ilmoitettava muu puolustusministeriön tarvittaessa edellyttämä selvitys. Säännöksestä ei käy ilmi, tuleeko tällainen selvitys liittää hakemukseen viranomaisen pyynnöstä. Sääntelyä tulisi täsmentää.

Patria Oyj

Luotettavuustodistuksen hakemista koskevan 22 §:n 1 momentin 4 kohta ei vastaa sisällöltään EU:n direktiivin Euroopan unionin sisäisistä puolustustarvikesiirroista (2008/43/EY) 9 artiklan 2 (a) kohdassa todettua luotettavuustodistuksen myöntämiseen liittyvää arviointikriteeriä. Lakiehdotuksen sanamuodosta voi tehdä virheellisen päätelmän siitä, mitä tuomioistuimen päätöksiä asiassa otetaan huomioon. Direktiivin perusteella huomioonotettavia oikeuden päätöksiä voivat olla ainoastaan vientirajoitusten noudattamiseen liittyvät päätökset, eivätkä hakijan toimintaa koskevat päätökset

yleisesti. Muiden kuin direktiivissä mainittujen päätösten huomioiminen luotettavuusarvioinnissa voi aiheuttaa yritysten perusteetonta diskriminointia.

23 § Luotettavuusselvityksen tekeminen

Puolustusministeriö tekee luotettavuusselvityksen. Selvityksen tekemistä varten puolustusministeriö pyytää suojelupoliisilta kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) tarkoitetun yhteisöturvallisuus selvityksen hakijasta.

Puolustusministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin luotettavuusselvityksen tekemisestä.

Suojelupoliisi

Luotettavuusselvityksen tekemistä koskevan 23 §:n yksityiskohtaisten perustelujen muotoilu on siinä mielessä harhaanjohtava, että käsillä olevan lain perusteella käynnistettävä yhteisöturvallisuus selvitys ei perustu kansainvälisiin tietoturvallisuusvelvoitteisiin. Kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi tehtävää yhteisöturvallisuusmenettelyä vastaavan menettelyn käyttö käsillä olevan lain mukaisen luotettavuusselvityksen yhteydessä on kansallinen valinta.

Lakiuudistusta valmistellut työryhmä katsoi, että yhteisöturvallisuusmenettelyn hyödyntäminen puolustustarvikkeiden maastavientiä, kauttakuljetusta ja välitystä koskevan lain mukaisissa luotettavuusselvityksissä vahvistaisi kansainvälistä uskottavuutta ja luotettavuutta.

Näin ollen Suojelupoliisi esittää, että 23 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden sanamuoto muutettaisiin seuraavasti: Selvityksen tekemistä varten puolustusministeriö pyytää Suojelupoliisilta hakijasta yhteisöturvallisuus selvityksen. Yhteisöturvallisuus selvitys tehdään siten kuin laissa kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista (588/2004) säädetään.

24 § Luotettavuustodistuksen voimassaolo

Luotettavuustodistus on voimassa määräajan, kuitenkin enintään viisi vuotta.

Puolustusministeriön on vähintään joka kolmas vuosi tarkistettava, että todistuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät.

Suojelupoliisi

Luotettavuustodistus olisi ehdotetun 24 §:n mukaan voimassa määräajan, kuitenkin enintään viisi vuotta. Jos yhteisöllä olisi entuudestaan kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain mukainen yhteisöturvallisuustodistus, ei selvitystä tarvitsisi tehdä uudelleen. Tällöin luotettavuusselvityksen voimassaolo olisi sidottu yhteisöturvallisuustodistuksen voimassaoloon.

25 § Luotettavuustodistuksen julkaiseminen

Puolustusministeriö pitää ajantasaista luetteloja suomalaisista luotettavuustodistuksen saajista sekä julkaisee luettelon tiedot puolustusministeriön verkkosivuilla. Lisäksi puolustusministeriö ilmoittaa tiedot komissiolle, Euroopan parlamentille ja Euroopan unionin jäsenvaltioille.

Puolustusministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin luotettavuustodistuksen julkaisemisesta ja päivittämistä koskevasta menettelystä.

26 § *Luotettavuustodistuksen peruuttaminen*

Puolustusministeriö voi peruuttaa luotettavuustodistuksen, jos 24 pykälän 2 momentin mukaisessa selvityksessä tai muutoin on tullut ilmi seikkoja, jotka osoittavat, ettei luotettavuustodistuksen saaja tätä todistuksen myöntämisen edellytyksiä. Peruuttamisesta ilmoitetaan välittömästi todistuksen saajalle.

27 § *Luotettavuustodistusten vastavuoroinen tunnustaminen*

Toisessa jäsenvaltiossa myönnetty luotettavuustodistus on voimassa Suomessa.

Puolustusministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin luotettavuustodistuksen vastavuoroisesta tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Niillä kansallisen sääntelyn alueilla, joista ei ole yhdenmukaistettua unionin lainsäädäntöä noudatetaan ns. vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta. Luotettavuustodistusten vastavuoroisesta tunnustamista koskevan 27 §:n mukaan toisessa jäsenvaltiossa hyväksytty luotettavuustodistus on voimassa myös Suomessa. Ehdotukseen sisältyy valtuutus puolustusministeriölle säätää tarkemmin luotettavuustodistusten vastavuoroisesta tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa, että mikäli mahdollisesta asetuksessa asetetaan direktiivistä 2009/43/EY poikkeavia vaatimuksia esimerkiksi lisäämällä asiakirjavaatimuksia tai tiukentamalla mainitun todistuksen muita ehtoja, saattaa asian osalta tulla kyseeseen direktiivin 98/34/EY mukainen ilmoitusvelvollisuus.

6 Luku Erinäiset säännökset

28 § *Rekisteröityminen yleisen siirtoluvan käyttäjäksi*

Yleisen siirtoluvan käyttäjän on rekisteröidyttävä puolustusministeriöön ennen yleisen siirtoluvan ensimmäistä käyttökertaa.

29 § *Puolustusministeriölle toimitettavat selvitykset ja kirjanpito*

Sen, jolle on myönnetty vienti-, siirto-, kauttakuljetus- tai välityslupa, on toimitettava puolustusministeriölle luotettava selvitys tuotteiden toimittamisesta määrämaahan lupaehtojen mukaisesti sekä neljännesvuosittain osaltaan selvitys maasta viedyistä, siirretyistä, kauttakuljetetuista tai välitetyistä puolustustarvikkeista.

Sen, jolle on myönnetty siirtolupa sekä yleisen siirtoluvan käyttäjän, on pidettävä yksityiskohtaista ja täydellistä kirjanpitoa toteuttamistaan siirroista. Kirjanpidon säilyttämisestä säädetään kirjanpitolaisissa (1336/1997).

Puolustusministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin puolustusministeriölle toimitettavista selvityksistä sekä siirtoja koskevasta kirjanpidosta.

Oikeusministeriö

Jos kirjanpitovelvollisuudessa tarkoitetaan tämän lain 29 §:ssä muuta kuin kirjanpitolain mukaista velvollisuutta, tulisi velvollisuuden sisällöstä perustuslain 80 §:n vuoksi pyrkiä säätämään ehdotettua täsmällisemmin.

Ehdotetun 29 §:n 1 momentin mukaan vienti-, siirto-, kauttakuljetus- tai välitysluvan haltijan on toimitettava puolustusministeriölle luotettava selvitys tuotteiden toimittamisesta määrämaahan lupaehtojen mukaisesti. Säännöksessä jää epäselväksi, viittaako lupaehtojen mukaisuus siihen, että lupaehtoisissa on määräyksiä selvityksenantovelvollisuudesta vai että tuotteiden toimittamisen tulee tapahtua lupaehtojen mukaisesti. Sääntelyä tulisi selventää tältä osin.

Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry

Puolustusministeriölle toimitettavia selvityksiä ja kirjanpitoa koskevassa 29 §:ssä esitetyn neljännesvuosittaisen raportoinnin sijasta esitämme puolivuositista raportointia, joka on yrityksille kevyempi menettely. Lisäksi esitämme, että pykälän 2 momentin vaatimus ”yksityiskohtaisesta ja täydellisestä” kirjanpidosta muutettaisiin ”tapahtumakohtaiseksi ja täydelliseksi”.

Patria Oyj

Neljännesvuosittainen raportointi tuntuu käytännössä aika tiheältä. Useimmille yrityksille puolivuositain tapahtuva raportointi olisi todennäköisesti tarkoituksenmukaisempi.

Elinkeinoelämän keskusliitto

EK katsoo, että lainkohdassa ehdotetut velvoitteet ovat kohtuuttoman tiukkoja ja niitä tulee lieventää. Ehdotetun raportointivelvoitteen tulisi olla neljännesvuosittaisen sijaan puolivuositista. Kirjanpitovelvoitteen puolestaan ei tulisi olla ”yksityiskohtaista ja täydellistä”, vaan ”tapahtumakohtaista ja täydellistä”.

30 § Tullilaitoksen suorittama valvonta

Puolustustarvikkeiden vientiä, siirtoa ja kauttakuljetusta valvoo tullilaitos.

Poliisihallitus

Puolustustarvikkeiden kuljettamiseen Suomen alueen ulkopuolelle saattaa liittyä yleiseen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta vaaratekijöitä ja siksi olisi tarkoituksenmukaista, että puolustustarvikelainsäädännön perusteella myönnettyistä ampuma-aseita ja patruunoita koskevista luvista tulisi tieto myös poliisihallinnolle. Tältä osin valvontaa käytännössä suorittaa myös poliisi. Ehdotetaan harkittavaksi, tulisiko valvontaa koskevaa 30 §:ä muuttaa.

Suomen puolustus- ja ilmailuteollisuusyhdistys ry

Käytännön valvonnan järjestäminen jää epäselväksi lain 30 §:ssä. Yleisluvista tullille ei ole esittää kirjallista lupatodistusta, joten nykykäytäntö tulee muuttumaan. Asiakokonaisuuteen toivotaan selkeytystä.

31 § *Maksut*

Tässä laissa säädetystä luvista, luotettavuustodistuksista ja yhteisöturvallisuus selvityksestä peritään maksu, joka määräytyy siten kuin valtion maksuperustelaissa 8159/1992) säädetään.

32 § *Muutoksenhaku*

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

33 § *Rangaistussäännökset*

Rangaistus puolustustarvikkeiden maastavientirikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 46 luvun 11 §:ssä.

Joka muulla kuin rikoslain 46 luvun 11 §:ssä säädetyllä tavalla menettelee tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisesti, on tuomittava *puolustustarvikkeiden maastavientirikkomuksesta* sakkoon.

Oikeusministeriö

Ehdotettu rangaistussäännös on kyseenalainen rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvän täsmällisyysvaatimuksen kannalta. Lainsäätäjään kohdistuva täsmällisyysvaatimus merkitsee, että sekä rangaistuksella uhatun toiminnan kuvaus että teosta seuraava rangaistus on määritelty selkäläisellä tarkkuudella, että ”ainakin oikeustieteellisen koulutuksen saaneet henkilöt, ja mieluiten muutkin, voivat ennakolta tietää mikä on rangaistavaa ja kuinka ankarasti” (HE 44/2002 vp, s. 29). Käytännössä todettu merkitsee, että ehdotetussa 33 §:n 2 momentissa tulee täsmentää ne saman lain eri pykälissä asetetut velvoitteet, joiden vastainen toiminta on kriminalisoitu.

Ehdotettu 33 §:n 1 momentin viittaus rikoslakiin on asianmukainen, eikä siihen ole huomauttamista.

7 Luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

34 § *Voimaantulo*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta 9 päivänä maaliskuuta 1990 annettu laki (242/1990) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

35 § *Siirtymäsäännös*

Ennen lain voimaan tuloa vireille tulleisiin lupahakemuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.